

Afrikanen uit Angola, DR Congo, Ethiopië, Eritrea, Nigeria en Sudan in Nederland een profiel

Justitie

**Afrikanen uit Angola, DR Congo, Ethiopië, Eritrea,
Nigeria en Sudan in Nederland**

een profiel

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Inleiding	11
Angolezen	15
1. Schets van land en volk	15
1.1 Geografie	15
1.2 Demografie	15
1.3 Politieke geschiedenis	16
1.4 Sociaal-economische situatie	16
2. De Angolese bevolking in Nederland	17
2.1 Demografische data	17
2.2 Toelating en verblijfsperspectief	21
3. Integratie in de Nederlandse samenleving	23
3.1 Arbeid	23
3.2 Scholing	23
3.3 Gezondheid	24
3.4 Huisvesting	25
3.5 Sociale relaties	26
3.6 Organisaties	27
Adressen van landelijke organisaties van Angolezen	28
Congolezen (Democratische Republiek Congo)	31
4. Schets van land en volk	31
4.1 Geografie	31
4.2 Demografie	32
4.3 Politieke geschiedenis	33
5. De Congolese bevolking in Nederland	34
5.1 Demografische data	34
5.2 Toelating en verblijfsperspectief	38
6. Integratie in de Nederlandse samenleving	39
6.1 Arbeid	39
6.2 Scholing	41
6.3 Gezondheid	42

6.4	Huisvesting	42
6.5	Sociale relaties	43
6.6	Organisaties	45
	Adressen van organisaties van Congolezen	46
Ethiopiërs en Eritreërs		49
7.	Schets van land en volk	49
	<i>Ethiopië</i>	49
7.1	Geografie	49
7.2	Demografie	49
7.3	Religie	51
7.4	Politieke geschiedenis	51
	<i>Eritrea</i>	53
7.5	Geografie	53
7.6	Demografie	53
7.7	Politieke geschiedenis	53
8.	De Ethiopische/Eritrese bevolking in Nederland	56
8.1	Demografische data	56
8.2	De Eritrese bevolking in Nederland	59
8.3	Toelating en verblijfsperspectief	60
9.	Integratie in de Nederlandse samenleving	62
9.1	Arbeid	63
9.2	Scholing	64
9.3	Gezondheid	64
9.4	Huisvesting	65
9.5	Sociale relaties	66
9.6	Organisaties van Ethiopiërs	67
9.7	Organisaties van Eritreërs	68
	Adressen van organisaties van Ethiopiërs	70
	Adressen van organisaties van Eritreërs	71

Nigerianen	73
10. Schets van land en volk	73
10.1 Geografie	73
10.2 Demografie	74
10.3 Religie	74
10.4 Politieke geschiedenis	77
11. De Nigeriaanse bevolking in Nederland	77
11.1 Demografische data	77
11.2 Toelating en verblijfsperspectief	81
12. Integratie in de Nederlandse samenleving	82
12.1 Arbeid	82
12.2 Scholing	85
12.3 Gezondheid	86
12.4 Huisvesting	87
12.5 Sociale relaties	87
12.6 Organisaties	88
Adressen van organisaties van Nigerianen	89
Sudanezen	91
13. Schets van land en volk	91
13.1 Geografie	91
13.2 Demografie	92
13.3 Religie	93
13.4 Politieke geschiedenis	93
14. De Sudanese bevolking in Nederland	95
14.1 Demografische data	95
14.2 Toelating en verblijfsperspectief	98
15. Integratie in de Nederlandse samenleving	100
15.1 Arbeid	100
15.2 Scholing	101
15.3 Huisvesting	102
15.4 Sociale relaties	103

15.5	Organisaties	104
	Adressen van landelijke organisaties van Sudanese	106
16.	Samenvatting en conclusies	111
16.1	Demografische ontwikkelingen	111
16.2	De groepen afzonderlijk	112
16.3	Overeenkomsten en verschillen	114
16.4	Tot slot	117
	Referenties	119
	Colofon	129

Voorwoord

Deze publicatie geeft informatie over het integratieproces van zes Afrikaanse nationaliteiten in Nederland: Angolezen, Congolezen, Ethiopiërs, Eritreërs, Nigerianen en Sudanezen. Samen met Somaliërs, Ghanezen en Kaapverdianen van welke groepen reeds eerder afzonderlijke 'profielen' zijn uitgebracht, vormen zij de grootste Afrikaanse nationale groepen in Nederland. De reden dat zes groepen thans in één boekje zijn samengenomen is van praktische aard: de aantallen van de groepen zijn nog te klein om er aparte boekjes over uit te geven. Bijkomstig voordeel is dat groepen in een gezamenlijke publicatie enigszins met elkaar kunnen worden vergeleken.

De lezer die verwacht met dit profiel een totaalbeeld te krijgen van de integratie van bovengenoemde groepen in Nederland moet ik teleurstellen. Daarvoor zijn nog onvoldoende onderzoeksgegevens voorhanden. Alleen naar de integratiepositie van Eritreërs en Ethiopiërs is in 1999 een onderzoek verricht. Voor de andere groepen moest bij de schets van hun integratiepositie worden teruggevallen op secundaire literatuur. De onderzoekers hebben dit enigszins kunnen aanvullen door gesprekken te voeren met personen uit de verschillende groepen. In die gesprekken is vooral de positie van de betreffende groep in Nederland aan de orde gesteld op terreinen als werkgelegenheid, onderwijs, huisvesting, sociale relaties en dergelijke. Deze gesprekken hebben het beeld over de groepen zeker verdiept, maar een allesomvattend beeld over hun integratiepositie heeft dit niet kunnen opleveren. Dit boekje is dan ook beter te kenschetsen als een globale inkijk in de situatie van de groepen in de Nederlandse samenleving. Nader onderzoek is nodig om het beeld betrouwbaarder en compleet te maken.

Dit profielboekje is een coproductie van het Instituut voor Migratie- en Etnische Studies (IMES) van de Universiteit van Amsterdam en het Ministerie van Justitie, Directie Coördinatie Integratiebeleid Minderheden (DCIM). IMES heeft daarbij in de persoon van Dr. Anja van Heelsum het

leeuwendeel van de dataverzameling en beschrijving op zich genomen, met inbegrip van de organisatie van focusgroeps gesprekken. De discussie in de focusgroepen, de eindtekst en de eindredactie zijn in coproductie gegaan. Overigens blijft het Ministerie van Justitie volledig verantwoordelijk voor de eindtekst.

Mede namens IMES wil ik graag de organisaties bedanken die hebben geholpen om respondenten te vinden voor de focusgroepen. Voor de Sudanese focusgroep waren Florence Andrews en Nelson Mono Luka het contact met de leden van 'Sudan Forum'. Bij Angolezen is erkentelijkheid verschuldigd aan Claus Video die de tussenschakel was met de 'Jonge Angolezen Nederland' (JAN). Bij Nigerianen hebben Paul Oviawe van 'Nigerian Platform Netherlands' en Ugo Iheukumere van de 'Nigeria Foundation' voor veel contacten gezorgd.

Voorts dank aan de volgende personen die concepten van de tekst hebben gelezen en becommentarieerd: Yagoub Kibeida, Saad Abdulamhmod, Imadaddin Babikir en Dau Yol voor het gedeelte over Sudan; Paul Oviawe, Kay Lawal en Ugo Iheukumere voor het gedeelte over Nigeria; Emanuel Gebreyesus voor het gedeelte over Ethiopië en Eritrea; Mindanda Mahogu en Lema Landu voor het gedeelte over DR Congo; Lema Landu voor het gedeelte over Angola. Ook dank aan de medewerkers van de documentatiecentra van VluchtelingenWerk en Pharos voor hun hulp bij het vinden van documentatiemateriaal. Daarnaast leverden het Afrika Studiecentrum, de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), de Directie Vreemdelingenbeleid van het ministerie van Justitie en de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) relevante informatie of aanvullend commentaar.

Ik hoop dat dit boekje leidt tot betere kennis over de positie van de zes beschreven etnische groepen in Nederland, en dat het bij kan dragen aan hun integratie in dit land.

Den Haag, januari 2006

Directie Coördinatie Integratiebeleid Minderheden (DCIM)

M.L. Haimé,
directeur

Inleiding

In dit boekje wordt een profiel geschetst van zes nieuwe immigrantengroepen in Nederland. In het verleden zijn de grootste Afrikaanse groepen in Nederland - Somaliërs, Ghanezen en Kaapverdianen - reeds bestudeerd (respectievelijk Hessels 2000 en Choenni 2002 en 2004). Zoals uit tabel 1 blijkt, zijn de grootste groepen Afrikanen uit de landen bezuiden de Sahara achtereenvolgens: Angolezen, Ethiopiërs, Congolezen, Sudanese en Nigerianen. Ethiopiërs en Eritreërs kunnen niet altijd worden onderscheiden, omdat Eritrea tot 1993 bij Ethiopië hoorde. Eritreërs die in 2004 ouder waren dan 11 jaar, hebben Ethiopië als geboorteland. Om deze reden zijn statistische gegevens niet altijd uit te splitsen naar de huidige landen en worden zij in veel publicaties samen genomen. Ruwweg de helft van de hier getelde Ethiopische populatie in Nederland is uit Eritrea afkomstig. Voor zover daarover afzonderlijk materiaal beschikbaar was is in dit boekje getracht beide groepen afzonderlijk te beschrijven.

Tabel 1 Aantal Angolezen, Congolezen, Ethiopiërs/Eritreërs, Nigerianen en Sudanese

Land van herkomst	Aantal 1 januari 2005	Aantal 1 januari 2004 ¹
Angola	11.601	12.281
Democr. Rep. Congo	8.337	8.490
Ethiopië/Eritrea	10.292 / 794	10.236 / 712
Nigeria	7.615	7.298
Sudan	7.285	7.626

(bron: CBS)

¹ Voor deze publicatie werden de meest recente data gebruikt die via Statline beschikbaar waren. Afhankelijk van het onderwerp waren dit bij het drukklaar maken van dit boekje data tot/met 2004, of tot/met 2003.

Deze publicatie is onderverdeeld in 5 delen, die overwegend dezelfde opbouw hebben. Deel 1 Angolezen, deel 2 Congolezen, deel 3 Ethiopiërs/Eritreërs, deel 4 Nigerianen, deel 5 Sudanezen. In elk deel wordt eerst een schets gegeven van het land van herkomst en de bevolking daar. Vervolgens wordt demografische informatie gegeven van de betreffende groep in Nederland, gebaseerd op gegevens van het CBS. De paragrafen over het verblijfsperspectief van de groepen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op de ambtsberichten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Dat zijn voor alle behandelde landen de ambtsberichten uit 2005, met uitzondering van Angola (2004).

Daarna wordt ingegaan op een aantal terreinen van integratie, zoals arbeid, onderwijs en sociale relaties. Deze informatie is alleen bij Ethiopiërs/Eritreërs gebaseerd op surveydata. Bij Angolezen, Congolezen en Sudanezen was enig onderzoeksmateriaal beschikbaar uit een beperkte steekproef. Bij Nigerianen was er in het geheel geen kwantitatieve informatie over integratie beschikbaar. Om het gebrek aan onderzoeksgegevens over de laatstgenoemde vier groepen enigszins te compenseren, hebben de schrijvers aanvullende gesprekken georganiseerd met per land een groep respondenten, die via het eigen netwerk van de onderzoekers bijeen zijn gezocht. Overigens liep de rekrutering van deze respondenten nogal uiteen. Door een sterker organisatienetwerk was het aanzienlijk makkelijker om respondenten te vinden onder Sudanezen en Nigerianen dan onder Angolezen en Congolezen.

De informatie uit die bijeenkomsten is indicatief van karakter. Het geeft een schets van de integratiepositie van de groepen, maar is uiteraard niet vergelijkbaar met gegevens uit representatief onderzoek. In het geval van Angolezen bestond de focusgroep bijvoorbeeld grotendeels uit jongeren, waardoor er wel veel informatie over hun integratiepositie naar voren kwam, maar bijvoorbeeld niet over oudere Angolezen.

Om het boekje enigszins leesbaar te houden is bij de beschrijving van de politieke geschiedenis niet altijd een bron vermeld. Tenzij anders vermeld is de informatie afkomstig uit de ambtsberichten van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Voor wat betreft de beschrijving van de integratiepositie kan de lezer er van uitgaan dat voor zover geen bron is vermeld de beschrijving is gebaseerd op informatie uit de gesprekken. Het boekje sluit af met een concluderende paragraaf met de opvallendste resultaten, de verschillen en de overeenkomsten tussen Afrikaanse groepen met betrekking tot hun integratie in Nederland.

Angolezen

1. Schets van land en volk

1.1 Geografie

De republiek Angola is 1.246.700 km² groot (30 x Nederland) en heeft een kustlijn van 1.600 km langs de Atlantische Oceaan. De langste grens heeft het land met de Democratische Republiek Congo, waarin ook de Angolese enclave Cabinda ligt. Cabinda, waar olie geëxploiteerd wordt, heeft in het noorden een grens met Congo Brazzaville. De grens met Zambia in het zuidoosten en Namibië in het Zuiden, zijn beide ongeveer 1.200 km lang.

Figuur 1 Kaart Angola

(bron: U.S. Central Intelligence Service)

De kustvlakte gaat met een abrupte stijging over naar de binnenlandse hoogvlakte. Rond de stad Huambo komen bergen voor hoger dan 2000 meter. Het binnenland bestaat voor een groot deel uit droge savanne met veehouderij. In het noordoostelijke kwadrant komt meer regen voor, waardoor

wisselbouw, intensieve tropische akkerbouw en kleinveehouderij mogelijk is.

1.2 Demografie

Het aantal inwoners wordt geschat op 14 miljoen (UN 2004), waarvan 32% in de steden woont. Ondanks de lage levensverwachting (46 jaar) is er een natuurlijke bevolkingsgroei van 3%. De grote meerderheid van de bevolking is werkzaam in de landbouw, maar door de oorlog zijn veel Angolezen uit hun dorpen verdreven. Mijnen hebben grote delen van het

landbouwgebied onbruikbaar gemaakt. Naar schatting ligt het percentage Angolezen dat beschikt over schoon water tussen 41 en 57%.

De bevolking bestaat voor het grootste deel uit Bantoe groepen, waaronder de Ovimbundu (37%), Mbundu (23%), de BaCongo (13%), de Lunda-Chokwe Nanguela, de Ovambo, de Nyaneka-Humbe en de Herero. Bij de grens van Zuid Afrika woont een aantal niet- Bantoe groepen (bushmen) en er zijn vrij veel mestiezen (half Portugees). Zij behoren tot de stedelijke elite in de omgeving van Luanda. De officiële landstaal is het Portugees, daarnaast worden er Bantoetalen gesproken.

De Portugeese kolonisatie heeft in Angola grote invloed gehad op de bevolking. In taal, gewoontes en muziek zijn Portugeese invloeden te herkennen. Ook is er vrij veel culturele uitwisseling geweest met andere Portugeese kolonies, zoals de Kaapverdische eilanden en Brazilië. Dit is bijvoorbeeld te merken aan de Angolese muziek.

Door de koloniale invloed is de meerderheid van de Angolezen (70%) christen: ongeveer 51% katholiek, 15% protestant en 6% overig christelijk. Vanaf de 19e eeuw trokken missionarissen in groten getale Angola in. Zij benadrukten bekering, beschaving en het leren van de Portugeese taal. Protestantse zendingsgenootschappen waren succesvol in het bekeren van BaCongo en Ovimbundu. Pinksterkerken krijgen steeds meer aanhang. Ongeveer 30% van de bevolking volgt ook animistische gebruiken.

1.3 Politieke geschiedenis

De in 2004 regerende 'Movimento Popular de Libertação de Angola' (MPLA) en de rebellengroep 'União Nacional para a Independência Total de Angola' (UNITA) waren bittere rivalen voor het land in 1975 onafhankelijk werd van Portugal (BBC 2004). De Sovjet Unie en Cuba steunden de socialistische MPLA, terwijl de VS en het toenmalige apartheidsregime van Zuid Afrika de UNITA steunden als een bolwerk

tegen de Sovjet-invloed in Afrika. Na 16 jaar vechten, waarbij 300.000 mensen gedood werden, maakte een vredesverdrag in 1991 verkiezingen mogelijk. Maar de UNITA weigerde om de uitkomsten te accepteren en hervatte de oorlog, waarin opnieuw duizenden mensen de dood vonden. In 1994 werd een volgend vredesakkoord getekend, na interventie van een VN vredesmacht, maar in 1999 laaiden de gevechten weer op toen de vredesmacht zich terugtrok.

De dood van UNITA leider Jonas Savimbi in een vuurgevecht met regeringstroepen in februari 2002, zorgde voor hoop op vrede. Het Angolese leger en de UNITA rebellen ondertekenden een formele wapenstilstand in april 2002 om hun 27-jarige conflict te beëindigen. Het land zag zich toen voor de zware taak gesteld om de verwoeste infrastructuur opnieuw op te bouwen en de tienduizenden ontheemden en vluchtelingen opnieuw te huisvesten. Het land doet er alles aan zijn imago van corrupt land weg te nemen, en financiële steun te verkrijgen voor de wederopbouw.

Na de wapenstilstand werd een Regering van Nationale Eenheid en Verzoening gevormd door leden van UNITA en MPLA. Voor beide partijen betekende dat een geweldige aanpassing van hun wederzijdse opstelling en activiteiten in vergelijking met de periode vóór 2002. Er zijn parlementaire en presidentiële verkiezingen gepland voor najaar 2006. In de tussentijd moeten de Grondwet en enkele wetten, waaronder de Kieswet, worden aangepast.

1.4 Sociaal-economische situatie

Hoewel er sprake is van een hoge economische groei -met name door oliewinning- staat Angola op de 166e plaats (van de 177 landen) in de Human Development Index 2004 van de UNDP. Er is een lage arbeidsproductiviteit, hoge werkloosheid, en een laag voorzieningenniveau. De gevolgen van de oorlog zijn nog duidelijk

zichtbaar. Twee miljoen kinderen kampen nog met onverwerkte trauma's als gevolg van de oorlog, 100.000 kinderen raakten tijdens de oorlog hun familie kwijt, en even zoveel hun ouders. Aan het eind van de oorlog waren 3,8 miljoen Angolezen ontheemd, dat zijn er inmiddels nog 100.000. De ontevredenheid onder de bevolking neemt toe, omdat de vrede zich nog steeds niet uitbetaalt in betere levensomstandigheden.

2. De Angolese bevolking in Nederland

2.1 Demografische data

Op 1 januari 2004 waren er 12.281 Angolezen in Nederland. Hun immigratie naar Nederland is van recente datum. In tabel 2 is de ontwikkeling van de Angolese gemeenschap sinds 1996 te zien, waaruit blijkt dat deze in de afgelopen 10 jaar vervijfvoudigd is, van ongeveer 2.500 in 1996 naar meer dan 12.000 in 2004. In 2004 was 22% van de Angolese populatie jonger dan 10 jaar. Daarvan behoorde 98% tot de tweede generatie.

Tabel 2 Eerste en tweede generatie Angolezen op 1 januari 1996 t/m 2005

	Totaal	1e generatie	2e generatie
1996	2.594	2.084	510
1997	3.071	2.441	630
1998	3.352	2.622	730
1999	3.693	2.844	849
2000	4.477	3.450	1.027
2001	5.852	4.622	1.230
2002	7.962	6.427	1.535
2003	11.710	9.777	1.933
2004	12.281	10.096	2.185
2005	11.601	9.287	2.316

(bron: CBS)

Onder de bevolking die ouder is dan 18 zijn veel ongehuwden. De cijfers in tabel 3 betreffen alleen personen die een verblijfsstatus hebben. In de leeftijdscategorie tussen 20 en 30 is 18% van de vrouwen gehuwd en 5% van de mannen. In de leeftijdscategorie tussen 30 en 40 jaar neemt dit percentage toe: 41% van de vrouwen is gehuwd en 31% van de mannen. Ook in de hogere leeftijdscategorieën is het percentage gehuwde personen laag.

Tabel 3 Type huishouden Angolezen per 1 januari 2004

Type huishouden	Aantal
Thuiswonend kind	3.964
Alleenstaand	3.974
Niet gehuwd, zonder kinderen	608
Gehuwd, zonder kinderen	95
Niet gehuwd, met kinderen	586
Gehuwd, met kinderen	820
Ouder in éénouderhuishouden	936
Overig lid huishouden	901
In institutioneel gezin	397
Totaal	12.281

(bron: CBS)

Zoals duidelijk wordt uit tabel 4 is het voornaamste migratiemotief van Angolezen asiel. Arbeidsmigratie, studie en gezinshereniging komen als motieven weinig voor. Angola was zowel in 2001 als in 2002 het land waar de meeste asielzoekers in Nederland vandaan kwamen. In 2002 werd voorlopig de piek bereikt in verblijfstitels voor Angolese asielzoekers.

Tabel 4 Immigratie van Angolezen naar Nederland, naar motief ,1995-2003

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Arbeid	20	33	42	46	51	61	72	111	67
Asiel	587	393	222	202	577	1.075	1.741	3.259	1.014
Gezinshereniging	38	31	59	54	36	69	61	92	52
Gezinslid	8	8	8	7	3	11	4	10	4
Gezinsvorming	15	22	16	27	8	13	14	12	4
Studie	3	4	2	3	1	1	2	4	4
Overig	17	17	9	8	5	14	6	15	16
Totaal	687	506	345	334	683	1.244	1.901	3.501	1.165

(Bron: CBS)

Diverse onderzoekers beschreven ideeën over terugkeer naar Angola, bijvoorbeeld Muus & Muller (1999) en Brons & Schaap (IOM, 2002 en 2003). Dan blijkt dat er weinig animo is voor terugkeer en dat terugkeerprojecten weinig succesvol zijn. Belemmerende factoren zijn de onveiligheid in het land en de slechte infrastructuur, vanwege nog veel niet opgeruimde mijnen, maar ook praktische problemen als tekort aan voedsel, huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs (Powles 2002, VluchtelingenWerk 2003, Carvalho 2003). In de provincie Cabinda wordt nog steeds gevochten. Daardoor is de immigratie nog steeds vele malen groter dan de emigratie (terug naar Angola of enig ander land).

Tabel 5 Immigratie naar Nederland en emigratie 1995-2004

Jaar	Immigratie	Emigratie	Migratiesaldo
1995	678	6	672
1996	502	38	464
1997	289	24	265
1998	279	25	254
1999	637	18	619
2000	1.173	4	1.169
2001	1.826	16	1.810
2002	3.447	5	3.442
2003	1.100	54	1.046
2004	291	98	193

(Bron: CBS)

2.2 Toelating en verblijfsperspectief

Van 1999 tot en met 2003 vroegen in totaal 10.138 Angolezen asiel aan. In dezelfde periode werd het asielverzoek van 11.521 Angolezen afgewezen en 2.222 kregen een verblijfsstatus. (Bovenstaande getallen corresponderen niet met elkaar, omdat de asielverzoeken van een ander jaar kunnen zijn dan de beslissingen op de asielverzoeken).

Tabel 6 Instroom en resultaat asielprocedure bij Angolezen

	1999	2000	2001	2002	2003
Asielaanvraag	1.585	2.192	4.111	1.881	369
Machtiging tot voorlopig verblijf	22	27	15	65	36
A-status	21	12	14	8	28
Vergunning tot verblijf	170	567	279	908	208
Voorwaardelijke vergunning tot verblijf	0	0	0	6	1
Afwijzing	536	1.513	1.520	6.416	1.536
Overig	77	199	670	451	240

(bron: IND)

Bijzonder aan de Angolese situatie is het zeer hoge aantal alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's)². Zij vluchtten met name uit vrees geronseld te worden voor het leger (Barten e.a. 2002). In 2003 was van de 360 asielzoekers 40% amv. De scherpe daling sinds 2003 is mede veroorzaakt door de opening (met Nederlandse financiële steun) van het opvangcentrum Lulemba (oktober 2003), waar uitgeprocedeerde Angolese amv's kunnen worden opgevangen. Terugkeer naar Angola is dan ook volgens de Nederlandse overheid verantwoord, mits bij de feitelijke terugkeer van alleenstaande minderjarigen de toegang tot een concrete opvangplaats geregeld is.

Nederland past voor asielzoekers uit Angola het normale toelatings- en terugkeerbeleid toe. Volgens de Vreemdelingencirculaire (tekst van 1 april 2005) komt, sinds op 4 april 2002 het akkoord tussen de regering en UNITA is getekend, een asielzoeker uit Angola alleen op individuele gronden in aanmerking voor een verblijfstitel.

In 2003 zijn 86 Angolezen met hulp van IOM teruggekeerd, maar bijna niemand van de alleenstaande minderjarigen bleef lang in het opvangcentrum; meestal vertrok men vrij snel naar familie (Diego 2003, Ministerie van Justitie 2003). Een ander initiatief is opgezet door de stichting 'Africulture'. Het betreft een leer-, werk- en woonboerderij voor 50 uit Nederland teruggekeerde jongeren. Ook dit initiatief is in verband met de veiligheidssituatie vlak buiten Luanda gevestigd. Het IOM voert een terugkeerprogramma uit voor met name gericht op de relatief veilige omgeving van Luanda (IOM 2003).

Veel Angolezen die geen verblijfstitel krijgen verdwijnen op enig moment. Zij krijgen dan de aantekening 'met onbekende bestemming'. Vermoedelijk

² *Vóór de Vreemdelingenwet 2000 werden alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) veelal aangeduid als alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's), een benaming die ook thans in het spraakgebruik nog veel voorkomt.*

verblijft een aanzienlijk deel van hen nog steeds in Nederland, omdat zij een leven hier in Nederland zonder vaste inkomsten of verblijfplaats preferen boven een leven in Angola waar de levensomstandigheden naar hun oordeel zeker niet beter zijn.

3. Integratie in de Nederlandse samenleving

3.1 Arbeid

De enige informatie die over de arbeidsmarktpositie van Angolezen gevonden is, komt uit het onderzoek van het IOM (Brons & Schaap 2002) in het kader van terugkeer. Zij interviewden 43 Angolezen, die 1 tot 12 jaar in Nederland wonen. Van deze respondenten hadden er vier een vluchtelingenstatus of een Nederlands paspoort. De overigen waren alleenstaande minderjarige vreemdelingen of volwassenen die nog een asielpcedure hadden lopen. Uit het onderzoek blijkt dat de Angolezen overwegend eenvoudige banen op een laag niveau hebben gehad. Bij de gesprekken die de auteurs met de Angolese groep hebben gehad waren vooral jongeren aanwezig. Zij benadrukken hier iets te willen leren om hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Voor zover zij niet in Nederland konden blijven, zou dat zeker hun economische perspectieven in Angola verbeteren. Tegelijkertijd vinden zij dat de mogelijkheden om in Nederland te studeren of te werken beperkt zijn.

3.2 Scholing

Uit het onderzoek van het IOM naar terugkeer kan worden vastgesteld dat de meeste jonge Angolezen die naar Nederland komen laag zijn opgeleid. De meesten hebben slechts op basaal niveau leren lezen en schrijven. Het is daarbij evident dat de oorlogssituatie in Angola de schoolgang van mensen sterk belemmerd heeft.

In Nederland zijn amv's leerplichtig. Het betekent dat de meesten hier eerst de nodige taalvaardigheid moeten verwerven, om zich daarna verder

inhoudelijk te kunnen ontwikkelen. In de meeste gevallen zal dat hooguit lager beroepsonderwijs zijn. De jongeren vinden het halen van een diploma zeer belangrijk als investering voor hun kansen op de arbeidsmarkt. Het vooruitzicht dat men bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd in Nederland moet stoppen met school omdat men hier dan geen verblijfsrecht meer heeft, leidt wel tot demotivatie. Het allerliefst zou men eerst de opleiding in Nederland willen afmaken.

3.3 Gezondheid

In de studie van het IOM is ook gevraagd of respondenten gezondheidsproblemen hebben. Van degenen die deze vraag hebben beantwoord, zegt de helft gezondheidsproblemen te hebben, waaronder tuberculose, AIDS, hernia en astma.

Uit een studie naar de sociale netwerken van Angolese amv's in het opvangcentrum in Zwolle, blijkt dat amv's vaak psychische problemen hebben (Jager 2002). De respondenten geven aan regelmatig last te hebben van slapeloosheid, nachtmerries en angst om alleen te zijn. De auteur beschrijft hoe het gemis van familie en angstige herinneringen ertoe leiden dat bijna alle jongeren zich af en toe eenzaam en depressief voelen. Een van de jongeren uit het onderzoek:

“Mijn voorkeur is om niet over de situatie in Angola te praten. Ik zou het graag willen vergeten. Ik heb geen goede ervaringen in het verleden, ik had een verschrikkelijk leven. Als ik erover praat, begin ik me slecht te voelen. Het is erg pijnlijk.” (Jager 2002: 62)

Jager constateert dat de Angolese jongeren onderling snel na hun aankomst in het opvangcentrum een netwerk opbouwen. Ze steunen elkaar niet alleen met geld en goederen, maar ook in emotioneel opzicht. In het onderzoek van Jager valt verder op dat 40% van de Angolese meisjes een abortus heeft gehad. Het kennisniveau over geboortebeperving blijkt laag en seks op jonge leeftijd is geaccepteerd. Ook in het opvangcentrum moet het amvteam met enige regelmaat met Angolese meisjes naar de

abortuskliniek. In Angola wordt het drinken van alcohol normaal gevonden, vooral door mannen. Alcohol en liamba (marihuana) worden gebruikt om te vluchten uit de problemen van de oorlog (Van 't Oever 2003). Kinderen inhaleren soms benzinedamp of snuiven lijm.

3.4 Huisvesting

Angolese jongeren in Nederland wonen aanvankelijk in groepen samen in het opvangcentrum (OC), waar zij begeleid worden door een amv-team. Jongens en meisjes wonen gescheiden en men gaat buiten het OC naar school. Wanneer zij uitgedeeerd zijn, gaan ze naar een gesloten amv-campus, waar ze bij hun terugkeer worden begeleid. Na een bepaalde periode volgt uitplaatsing naar meerpersoonswoningen van de Stichting Nidos. Meestal wonen zij met drie tot vijf jongeren in één huis en gaan zelfstandig naar school. Een mentor van de Stichting Nidos begeleidt hen door eens per week te komen praten.

Aanvankelijk werden landgenoten bij elkaar werden geplaatst, maar is COA ertoe overgegaan jongeren uit verschillende landen door elkaar te plaatsen, met het doel de Nederlandse taalvaardigheid en daarmee de integratie te bevorderen. De betreffende Angolezen waren het bepaald niet eens met dit nieuwe beleid, omdat ze liever bij elkaar wonen.

Volwassenen die hun verblijfsstatus krijgen, worden door de rijksoverheid uitgeplaatst naar zelfstandige woningen verspreid over het land. Hoewel vreemdelingen met een verblijfsstatus daardoor redelijk gespreid over Nederland wonen, zien we ook dat mensen na de eerste plaatsing proberen door te verhuizen naar de Randstad. Vooral Rotterdam is erg in trek vanwege de Kaapverdiaanse cultuur waarmee men zich verwant voelt en de Kaapverdise winkels waar men met Portugees terecht kan (Dijkstra 2000).

Tabel 6a Spreiding van Angolezen over de provincies, 2004

Provincie	Aantal per 1 jan. 2004
Drenthe	487
Flevoland	425
Friesland	916
Gelderland	1.431
Groningen	807
Limburg	635
Noord-Brabant	1.301
Noord-Holland	1.500
Overijssel	816
Utrecht	526
Zeeland	397
Zuid-Holland	3.040

(Bron: CBS)

In deze tabel is te zien dat de grootste concentraties in Zuid Holland wonen. In Rotterdam wonen 1.271 Angolezen. Daarna volgen Amsterdam (579), Den Haag (536) en Utrecht (139).

3.5 Sociale relaties

De Angolese jongeren uit ons onderzoek trekken sterk naar elkaar toe. Dit heeft te maken met onderlinge ondersteuning die ze elkaar bieden. Al in het opvangcentrum vormen zij sociale netwerken, die ook na overplaatsing naar andere centra vaak standhouden. Ze vormen tamelijk grote groepen en kunnen daardoor bijvoorbeeld betrekkelijk snel een voetbalteam op de been brengen of een feestje organiseren. Zowel Nederlandse begeleiders als de Angolezen zelf beamen dat Angolezen heel sociaal zijn. Eenmaal op de Nederlandse middelbare school, zijn de jongeren populair bij Surinamers. In de relatie met Nederlanders zijn er meer problemen.

“Nederlanders zijn soms zo bang, wij zijn wel sociaal, maar ze zijn zo voorzichtig en afstandelijk. Angolezen zijn nieuw hier, dus voor hen is de stap naar de ander groter. Als we de kans kregen, zouden we veel vrienden maken.”

Angolezen ervaren ook dat Nederlanders soms vooroordelen hebben en in stereotypen denken over asielzoekers:

“Het is heel vervelend dat mensen hier denken dat je liegt. Als ik iets vertel over hoe het was in Angola, bijvoorbeeld wat wij hebben gezien, al die doden langs de weg, over wat we hebben meegemaakt, gedwongen om wapens te dragen, dan geloven Nederlanders dat niet. Ze denken dat je dat alleen maar vertelt om een status te krijgen. Altijd denken ze dat je liegt, daar word ik heel kwaad om.” (citaat uit focusgroep)

3.6 Organisaties

Angolezen hebben weinig organisaties in Nederland. In het register van de Kamer van Koophandel zijn zeven Angolese organisaties te vinden, naar schatting zijn er in totaal ongeveer 12. Onder meer de ‘Associatie van Angolezen in Nederland’ (AANE), afdeling Rotterdam, ‘União Angolana’ in Amsterdam, ‘Angola Yetu’ in Rotterdam en de ‘Stichting Fundacao da Unidade Angolana’ uit Tilburg. Twee organisaties richten zich op een regio in Angola zoals de ‘Stichting Support Group Luanda/Jinja’ en de ‘Stichting Cabinda Vrij’.

‘União Angolana’ organiseerde samen met het Nederlands Instituut Zuidelijk Afrika (NIZA) op 30 september 2004 een congres in Amsterdam over de verkiezingen in Angola. Stichting ‘Angola Yetu’ was in oktober 2004 betrokken bij de organisatie van de Angolaweek in Rotterdam. Samen met ‘Dunya Wereldpodium’ zorgden zij voor voorstellingen met gedichten, muziek en capoeira (vechtdans die ook in Brazilië populair is, maar zijn oorsprong kent in Angola) in het Rotterdamse Prinses Theater.

In Amsterdam zet de 'Jongerenorganisatie Angolezen in Nederland' (JAN) zich in om uitgeprocedeerde jongeren te helpen met hun toekomstplannen. Deze stichting opereert in samenwerking met de Nederlandse organisatie 'Humanitas'.

Een vrij nieuwe maar zeer actieve organisatie richt zich zowel op Angolezen als op Congolezen: de 'Congolese en Angolese Stichting Talentueux' (KAST), gevestigd in Veenendaal (Benbrahim 2003). De etnische groep BaCongo woont aan beide zijden van de grens van deze landen, waardoor er weinig verschillen zijn tussen de asielzoekers afkomstig uit deze gebiedsdelen van Angola of uit de Democratische Republiek Congo.

Adressen van landelijke organisaties van Angolezen

Uniao Angolana
Amsterdam
contactpersoon Claus Video 06-10191282
e-mail: uniaoangolana@hotmail.com

Angola Yetu
Rotterdam
contactpersoon Manuel Gomez
e-mail: m_abeugoems@hotmail.com
tel. 06-25381105

Fundacao da Unidade Angolana
Tilburg
contactpersoon Juan Matheus 06-10276643

Congolese en Angolese Stichting Talentieux (Kast)
bestuursleden: Lema Landu, Ntafgu Afonso, Hamadi Shoba
contactpersoon: Lema Landu
Adres: Pr. Willem Alexander Park 274
3905 DH Veenendaal
tel. mobiel: 06-14621864
tel. thuis: 0318-654215
e-mail: landulema@yahoo.fr

Congolezen (Democratische Republiek Congo)

4. Schets van land en volk

4.1 Geografie

De Democratische Republiek Congo (DR Congo) heeft een oppervlakte van 2.345.410 km², een gebied ongeveer zo groot als West-Europa. Door de ligging in centraal Afrika heeft het land grenzen met negen landen. De oostgrens wordt gevormd door de meren en rivieren van de centraal Afrikaanse en Oost- Afrikaanse slenk (Rift Valley). De vegetatie wordt grotendeels gevormd door tropisch regenwoud, gemengd bos en bij de rivieren afwisselend moeras. Er is alleen toegang tot zee aan de westkant, waar er 37 km kust is bij de monding van de rivier Congo. Het land is waterrijk; talrijke andere rivieren monden uit in de rivier Congo. Na de Nijl is het de langste rivier van Afrika met een lengte van 4.373 kilometer. De Congo vormt een belangrijke scheepvaartverbinding en wordt daarnaast gebruikt voor de Inga waterkrachtcentrale.

Het land beschikt over enorme natuurlijke rijkdommen, onder meer diamanten in de centraal gelegen provincies Kasai Occidental en Kasai Oriental (Kananga), koper in de zuidoostelijke provincie Shaba (nabij

Lubumbashi), en tin in de provincie Kivu bij de grens van Rwanda en Burundi (nabij Kindu). Ook goud en aardolie zijn in het enorme land te vinden. De natuurlijke rijkdommen zijn er mede de oorzaak van dat buitenlandse en binnenlandse groepen keer op keer trachten controle te krijgen over de betreffende regio's.

Figuur 2 Kaart DR Congo

(bron: U.S. Central Intelligence Service)

4.2 Demografie

DR Congo heeft 52,7 miljoen inwoners, van welke 48% jonger is dan 15 jaar (UN 2003). Er wonen meer dan 350 verschillende etnische groeperingen. Ondanks het hoge gemiddelde aantal kinderen per vrouw (6,43), is de gemiddelde bevolkingsgroei 2,6 %. Dit heeft te maken met hoge zuigelingensterfte, de slechte kwaliteit van de gezondheidsvoorzieningen en de oorlog. De gemiddelde levensverwachting is 42 jaar.

De officiële taal is Frans, terwijl Lingala de meest gebruikte handelstaal is, vooral in het westen en het noorden van het land. Verder zijn belangrijke talen: Kingwana (ook Congo-Swahili genoemd, en een dialect van Kiswahili) in het oosten en zuidoosten, KiCongo in het zuid westen en Tshiluba. Luba-Kasai wordt in de centrale regio gesproken. De vier grootste etnische groepen zijn de Mongo, Luba, Congo (allen Bantoes) en de Mangbetu-Azande (Hamitisch). Samen maken zij 45% van de bevolking uit.

Toen de Portugezen in de 15e eeuw de kusten van Afrika gingen verkennen, werd aanvankelijk het binnenland met rust gelaten. In 1482 voer de zeevaarder Diego Çao voor het eerst de Congo-rivier op. Er volgde een periode van handels- en diplomatieke contacten, maar ook slavenhandel.

Rond 1830 begon de Belgische koning Leopold met het afsluiten van handelsakkoorden met lokale hoofden. Dit leidde er uiteindelijk toe dat België in 1884 bij de verdeling van Afrika het territorium van DR Congo kreeg toegewezen. De kolonisatie, gericht op exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen en het 'beschaven' en 'kerstenen' van de zwarte bevolking, had tot gevolg dat de oorspronkelijke sociale verbanden afbrokkelden. Rooms-katholicisme is momenteel de grootste godsdienst met een aanhang van ongeveer 50% van de bevolking. Verder is 20% van de bevolking protestant, 10% kimbanguïst, 10% moslim en 10% hangt andere syncretische sekten aan of vormen van animisme (CIA world factbook, 2004). Het kimbanguïsme is een pan-Afrikaanse beweging die in koloniale

tijd is ontstaan, en zich tegen de katholieke missie en het koloniale gezag afzette. Ook in Congo zijn pinksterkerken sterk in opkomst.

4.3 Politieke geschiedenis

Het huidige gebied werd door president Mobutu in 1971 Zaïre genoemd en in 1997 door president Kabila weer DR Congo. Het land heeft veel interne conflicten gekend, waardoor grote vluchtelingenstromen op gang zijn gekomen. De gewapende conflicten in het grote-merengebied hebben alleen al over de periode sinds 1998 3,8 miljoen slachtoffers geëist, overwegend burgers, veelal kinderen. De VN ziet de situatie in Oost-Congo als 's werelds grootste humanitaire crisis en volgens UNICEF is de strijd in DR Congo een van de bloedigste conflicten sinds de Tweede Wereldoorlog. In 1997 viel het buurland Rwanda het land binnen om extremistische Hutu-milities te verjagen. Rwanda gaf daarmee de anti-Mobutu rebellen versterking, die snel de hoofdstad Kinshasa veroverden en Laurent Kabila als president installeerden.

Tweedracht tussen Kabila en zijn voormalige bondgenoten veroorzaakte een nieuwe rebellie, gesteund door Rwanda en Uganda. Angola, Namibië en Zimbabwe kozen Kabila's kant, waarmee het land opnieuw in oorlog kwam en de regering de controle over grote delen van het land verloor. In 2001 werd Laurent Kabila vermoord en opgevolgd door zijn zoon Joseph Kabila. De constante stroom van conflicten met rebellengroepen bleef evenwel, en met daarbij nieuwe moordpartijen en vluchtelingenstromen, met name naar de omliggende landen (BBC 2004, Landau & Jacobsen 2004).

Sinds medio 2003 staan de politieke ontwikkelingen in het teken van een nieuwe (overgangs) regering, de installatie van een nieuw parlement en een nieuwe senaat, de herstructurering van de strijdkrachten, nieuwe verkiezingen en een nieuwe Grondwet. Het vredesproces is evenwel zeer instabiel, vanwege het grote wantrouwen tussen de leiders van de

voormalige rebellenbewegingen in het kabinet en de andere kabinetsleden. Spanningen en gewelddadige conflicten liggen nog steeds dichtbij. In november 2004 werd in Dar es Salaam (Tanzania) de Eerste Top van de Internationale Conferentie over Vrede, Veiligheid, Stabiliteit en Ontwikkeling en de Grote-Merenregio gehouden. Staatshoofden van elf landen ondertekenden een vredesverklaring waarin zij beloven genocide, oorlog, honger en ziektes uit te bannen in hun regio.

Gedurende 2004 zijn ongeveer 750.000 vluchtelingen uit de buurlanden vrijwillig teruggekeerd naar hun regio van herkomst. Nog ongeveer 390.000 vluchtelingen bevinden zich buiten de Democratische Republiek, ondermeer in Tanzania, Zambia en de Republiek Congo (Brazzaville). Binnen DR Congo zijn naar schatting nog 2,3 miljoen burgers ontheemd. Een groot aantal VN-organisaties en NGO's is in het land actief. De Europese Commissie voert in Oost-Congo een humanitair programma uit.

5. De Congolese bevolking in Nederland

5.1 Demografische data

Het totale aantal Congolezen uit het voormalige Zaïre groeide van 4.546 in 1996 naar 8.490 in 2004 (CBS 2004). De eerste Congolese (Zairese) asielzoekers komen rond 1985 in Nederland aan en maken dan 3% van de asielzoekers uit. In 1987 is het aandeel Congolezen 14%. In 1990 zakt het percentage Congolezen dat asiel zoekt weer terug naar 1% van het totale aantal asielzoekers in dat jaar (Doornhein & Dijkhof 1995).

In vergelijking met bijvoorbeeld Angolezen is bij Congolezen de immigratie eerder en minder plotseling op gang gekomen. Mogelijk heeft dit te maken met de koloniale banden die België had, waardoor Congolezen zich meer oriënteerden op deze regio. De toename van het aantal asielzoekers is vooral het gevolg van de slechte politieke situatie in de regio van de grote meren. In 1995 bereikte dit een voorlopig hoogtepunt met 870 asielzoekers,

maar ook nog in 2002 was de asielmigratie van Congolezen groot en kwam deze op de zesde plaats van aantal asielzoekers in Europa. Als gevolg van deze asielmigratie, met bijkomende volgmigratie en geboorten in Nederland groeit de Congolese populatie in Nederland gestaag met tussen 500 en 1000 personen per jaar.

Tabel 7 Eerste en tweede generatie Congolezen per 1 jan. 1996 t/m 2005

	Totaal	1e generatie	2e generatie
1996	4.546	3.517	1.029
1997	4.795	3.619	1.176
1998	5.147	3.794	1.353
1999	5.574	4.007	1.567
2000	6.115	4.311	1.804
2001	6.828	4.979	2.031
2002	7.657	5.359	2.298
2003	8.312	5.729	2.583
2004	8.490	5.723	2.767
2005	8.337	5.469	2.868

(Bron: CBS)

De meeste Congolezen in Nederland zijn afkomstig uit het westen van DR Congo, grotendeels uit de hoofdstad Kinshasa. Het percentage mannen is niet zo extreem hoog als bij Angolezen. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de langere periode waarover de instroom heeft plaatsgevonden. In 1996 was 64% van de eerste generatie Congolezen man, terwijl het percentage in 2004 meer naar het demografische gemiddelde is gekomen met 55%. Congolezen volgen hierbij het normale patroon van asielzoekers, waarbij eerst de mannen komen en de vrouwen zich daarna bij hen voegen in het kader van gezinshereniging. Dit is ook enigszins zichtbaar in de cijfers over immigratiemotieven, zie tabel 8.

Tabel 8 Immigratie van Congolezen naar Nederland, naar motief

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Arbeid	11	5	4	1	5	6	17	14	7
Asiel	870	378	270	235	308	446	541	492	295
Gezinshereniging	78	64	91	84	70	87	82	77	55
Gezinslid	12	13	4	5	2	4	2	1	5
Gezinsvorming	36	21	14	31	19	22	23	33	18
Studie	3	2	1	-	1	-	1	2	-
Overig	22	42	12	12	7	13	14	9	11
Totaal	1.032	526	395	367	411	578	680	625	392

(Bron: CBS)

Van de 8.490 Congolezen in Nederland is meer dan een kwart (28%) jonger dan 10 jaar. Bijna 90% daarvan behoort tot de tweede generatie (2.082 kinderen). Het valt op dat een groot aantal kinderen van gemengde afkomst is: 35% van de kinderen die hier geboren zijn heeft één ouder die in DR Congo en één ouder die in Nederland geboren is. Het aantal gehuwde personen is ook hoger dan bij Angolezen (tabel 9). Het percentage gehuwden bij vrouwen is 19% in de leeftijdscategorie van 20-30 jaar, en 8% bij de mannen. Bij de 30-40 jarigen loopt dit op tot 54% voor vrouwen en 36% voor mannen. Ongeveer een zelfde percentage is te vinden bij de oudere groepen.

Tabel 9 Type huishouden Congolezen per 1 januari 2004

Type huishouden	Aantal
Thuiswonend kind	3.629
Alleenstaand	1.782
Niet gehuwd, zonder kinderen	357
Gehuwd, zonder kinderen	178
Niet gehuwd, met kinderen	410
Gehuwd, met kinderen	1.062
Ouder in éénouderhuishouden	630
Overig lid huishouden	309
In institutioneel gezin	133
Totaal	8.490

(bron: CBS)

Kijken we naar de immigratie- en emigratiecijfers van Congolezen, dan blijkt dat de immigratie vanuit DR Congo naar Nederland sinds 1995 een dalende trend vertoont. De emigratie vanuit Nederland naar DR Congo (of elders) is zeer beperkt.

Tabel 10 Immigratie naar Nederland en emigratie

Jaar	Immigratie	Emigratie	Migratiesaldo
1995	1.045	87	958
1996	540	75	465
1997	445	32	413
1998	326	29	297
1999	319	8	311
2000	471	17	454
2001	513	6	507
2002	522	12	510
2003	338	6	332
2004	175	11	164

(Bron: CBS)

5.2 Toelating en verblijfsperspectief

Volgens het Algemeen Ambtsbericht van het ministerie van Buitenlandse Zaken van maart 2005 is met de installatie van een nieuwe regering de veiligheid in het land nog steeds niet verzekerd. Alleen het zuidwestelijke deel van het land staat onder gezag van de centrale regering; daar is sprake van een relatief veilige situatie. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor Kinshasa. De invloed van de regering in de voormalige rebellegebieden is zeer gering, en daar vinden nog dagelijks schendingen van mensenrechten en oorlogsmisdrijven plaats. Vooral de veiligheidssituatie in de Kivu-provincies en het Ituri-district is zeer zorgwekkend. Nog steeds moeten tienduizenden mensen vluchten voor oorlogsgeweld.

Volgens het landgebonden asielbeleid van het ministerie van Justitie (Vreemdelingencirculaire 15 juni 2005) komen etnische Tutsi's in aanmerking voor categoriale bescherming. Niet-Tutsi's afkomstig uit de provincies Noord- of zuid-Kivu kunnen volgens de Vreemdelingencirculaire in beginsel elders in DR Congo (te weten de gebieden die onder controle van de regering staan) een veilig heenkomen vinden. Dat geldt ook voor Hema, Lendu of andere personen uit het Ituri-district. Terugkeer naar DR Congo is praktisch mogelijk.³

Ook Zwitserland en het Verenigd Koninkrijk beschouwen DR Congo veilig voor terugkeer en zetten afgewezen asielzoekers daadwerkelijk uit. (Over de andere Europese landen meldt het ministerie van Buitenlandse Zaken geen informatie beschikbaar te hebben.) De UNHCR faciliteert vrijwillige terugkeer van Congolese vluchtelingen uit de buurlanden, maar waarschuwt tegen gedwongen terugkeer van afgewezen en uitgeproceeerde asielzoekers naar gebieden buiten Kinshasa. UNHCR is niet tegen

³ Bij het persklaar maken van dit profiel (november 2005) was de Commissie Havermans ingesteld om onderzoek te doen naar de uitzetting van uitgeproceeerde Congolese asielzoekers. Naar verluidt zou de Congolese Direction Générale de Migration beschikken over vertrouwelijke gegevens van uitgeproceeerden, waaronder de asielprocedure die men in Nederland had doorlopen. In afwachting van de uitkomsten van de commissie Havermans besloot de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie het uitzettingsbeleid voor uitgeproceeerde Congolese asielzoekers op te schorten.

terugkeer naar Kinshasa van personen die geen internationale bescherming nodig hebben, familiebanden hebben in de hoofdstad en kunnen rekenen op economische steun.

Tabel 11 Instroom en resultaat asielprocedure Congolezen

	1999	2000	2001	2002	2003
Asielaanvraag	650	575	492	360	198
Machtiging tot voorlopig verblijf	44	58	59	153	138
A-status	7	13	8	16	9
Vergunning tot verblijf	32	66	46	103	51
Voorwaardelijke vergunning tot verblijf	5	10	16	15	9
Afwijzing	381	844	469	950	273
Overig	45	81	242	109	43

(bron: IND)

Uit tabel 11 blijkt dat van 1999 tot en met 2003 2.275 Congolezen asiel hebben aangevraagd, 2.971 Congolezen werden in diezelfde periode afgewezen en 406 Congolezen kregen een A-status, een VTV of VVTV.

6. Integratie in de Nederlandse samenleving

6.1 Arbeid

Congolezen hebben het moeilijk op de Nederlandse arbeidsmarkt. De indruk is dat meer dan de helft van de beroepsbevolking werkloos is. Degenen die een baan hebben, werken bovendien veelal op een lager niveau dan waarvoor ze zijn opgeleid, en hebben veelal banen van tijdelijk karakter.

Het grootste knelpunt bij het vinden van een baan is de Nederlandse taal. Met Frans komt men niet ver, en het blijkt voor Congolezen erg moeilijk de Nederlandse taal redelijk te leren beheersen. Messelink-Bodzinga (1999) kwam in een kleinschalig onderzoek onder 15 Congolezen respondenten tegen die weliswaar zelf vonden dat ze redelijk Nederlands spraken, maar naar het oordeel van de onderzoekster de taal niet of nauwelijks beheersten. Ze constateerde dat deze respondenten ook geen pogingen ondernamen om de taal beter te leren, hoewel het respondenten betrof die minimaal een opleiding op VWO hadden. Een reden is mogelijk dat mensen hopen snel naar DR Congo terug te kunnen en daarom niet investeren in een verblijf in Nederland, maar de onderzoekster kreeg uit de interviews ook de indruk dat betrokkene in een zekere staat van hopeloosheid en inertie zijn geraakt, gerelateerd aan de slechte vooruitzichten in DR Congo. Ook Kitenge (2000) constateert passiviteit onder Congolezen. Hij noemt als oorzaken de asielprocedure, waardoor gebrek aan vertrouwen in de Nederlandse autoriteiten is ontstaan, de gedwongen passiviteit tijdens het wachten op de verblijfsvergunning, traumatische ervaringen, taalbarrière en bewuste en onbewuste uitsluiting door Nederlanders.

Tegenover de indicaties die uit deze rapporten naar voren kwamen staat dat de Congolezen die aan de focusgroepgesprekken voor dit onderzoek deelnamen zeer actief waren in organisatieverbanden. Bovendien spraken ze voldoende Nederlands om in deze taal met elkaar en de onderzoekers te discussiëren. Hoewel de betreffende deelnemers wellicht tot de bovenlaag behoren van de Congolese populatie in Nederland, geldt het beeld van passiviteit en matige kennis van het Nederlands niet over de gehele linie.

De consequentie van de slechte positie op de arbeidsmarkt is wel dat Congolezen in Nederland veelal weinig financiële middelen hebben. Er zijn veel mensen met schulden, onder meer bij postorderbedrijven. Meestal stuurt men ook nog geld naar de familie thuis, want “anders eten ze daar

niks". De schuldenproblematiek loopt soms zo uit de hand dat mensen verhuizen naar andere Europese landen en geen adres achterlaten, in de hoop aldus van hun problemen verlost te zijn.

6.2 Scholing

Uit eerder genoemd onderzoek van Messelink-Bodzinga (1999) blijkt dat er relatief veel hoog opgeleiden zitten onder de Congolese populatie. Van de 15 respondenten had niemand alleen 'primaire' (lager) onderwijs, allen hadden minimaal een 'secondaire' (middelbaar) opleidingsniveau, zes van de vijftien een 'superieure' of 'universitaire' opleiding. Desondanks blijkt men moeilijkheden te ondervinden om in Nederland verder te studeren. Struikelblokken zijn de leeftijdsgrenzen voor beurzen, de complexiteit van de Nederlandse taal, en ook de Nederlandse onderwijscultuur.

"In Congo leer je altijd in een groep en heb je een leerkracht full-time tot je beschikking. In Nederland moet je alles alleen doen. Je zit hier in een open leercentrum achter een computer en werkt in je eigen tempo. Dat is moeilijk voor ons."

Voor hun kinderen vinden Congolezen het schoolstelsel discriminerend; vooral voor kinderen die op het moment van migratie ouder zijn dan 10 jaar.

"Het onderwijssysteem is een gevaar voor ons en onze kinderen. Vanwege de CITO-toets komen ze op een zeer laag niveau terecht. Het systeem zorgt er voor dat onze kinderen allemaal in de laagste niveaus geplaatst worden. Er wordt ook helemaal geen rekening gehouden met hun problemen. Het hele Nederlandse systeem is niet open, niet gericht op het zoeken van oplossingen."

6.3 Gezondheid

Congolezen hebben weinig vertrouwen in de Nederlandse gezondheidszorg. De huisarts luistert in hun beleving maar half en snapt hen meestal niet. Men is in het land van herkomst gewend dat de arts een volledig lichamelijk onderzoek doet en dan bijvoorbeeld middelen als antibiotica voorschrijft (Lammers 2000). Wanneer de Nederlandse huisarts paracetamol adviseert, voelt men zich slecht behandeld. De gezondheidszorg in bijvoorbeeld Frankrijk vindt men veel beter. Als er iets serieus aan de hand is, reist men daar heen.

Dan zijn er nog het trauma, de stress en het solitaire leven: psychische problemen die bij veel mensen voorkomen in landen waar een burgeroorlog woedt (Gerritsen e.a. 2004). Daar komt bij dat mannen zichzelf en hun gezin financieel niet kunt onderhouden. En soms heeft een moeder al wel haar verblijfsvergunning, maar de vader niet. Dergelijke situaties kunnen weer nieuw spanningen veroorzaken binnen een gezin.

Onder Congolezen in Nederland bevinden zich mensen die met HIV/AIDS besmet zijn. Volgens het CIA World factbook (2004) waren er in DR Congo in 2003 1,1 miljoen mensen besmet. Er heerst desondanks nog een taboe op dit onderwerp, wat onder meer bleek uit het feit dat het niet lukte om in Nederland op dit onderwerp een informatiedag te organiseren in een asielzoekerscentrum. Volgens een brief van de minister van VWS aan de Tweede Kamer van 23 april 2004 komt vrouwelijke genitale verminking in DR Congo alleen plaatselijk voor. De vraag in hoeverre het onder de bevolkingsgroep ook voorkomt in Nederland wordt nog onderzocht.

6.4 Huisvesting

Congolezen wonen sterk verspreid over Nederland, zoals te zien is in tabel 12. Dit vloeit rechtstreeks voort uit het rijksbeleid tot uitplaatsing van statushouders verspreid over Nederland.

Tabel 12 Spreiding van Congolezen over de provincies

Provincie	Aantal per 1 jan 2004
Drenthe	188
Flevoland	232
Friesland	259
Gelderland	826
Groningen	235
Limburg	618
Noord-Brabant	1.464
Noord-Holland	960
Overijssel	373
Utrecht	574
Zeeland	189
Zuid-Holland	2.572

(Bron: CBS)

In de provincies Zuid-Holland, Brabant en Gelderland wonen de meeste Congolezen. Voor de vier grote steden zijn de aantallen als volgt: Rotterdam 961 Congolezen, Den Haag 401, Amsterdam 370 en Utrecht 117. Vanwege de lage inkomens is het merendeel afhankelijk van een huurwoning in de sociale sector. In overeenstemming met het verhuisgedrag van Angolezen (en overigens ook van andere nieuwe etnische groepen in Nederland) hebben Congolezen de neiging na hun uitplaatsing ergens in Nederland door te verhuizen naar de Randstad, om redenen van betere studiemogelijkheden, meer kans op werk, of meer mogelijkheden voor sociale contacten in de eigen kring.

6.5 Sociale relaties

De indruk uit zowel publicaties als gesprekken bestaat, dat Congolezen zich niet erg op relaties met Nederlanders richten (Mindanda Mohogu 2000: 150. Een respondent van Messelink-Bodzinga legt uit:

“Congolezen houden van kleren, praten en feesten. Ze doen het liefst alles samen. In het Lingala voelen ze zich op hun gemak. Congolese vrouwen gaan meestal met z’n tweeën boodschappen doen, ze lenen elkaars kleren, mooie schoenen en dergelijke, en passen op elkaars kinderen. Ze rijden samen naar Brussel en soms naar Parijs. Ze doen eigenlijk bijna alles samen”.

Uit het onderzoek van Nell (2001, 2003) onder Congolese vrouwen in Luik, komt hetzelfde beeld naar voren. Bij zwangerschap, geboorte, huwelijk, ziekte of begrafenissen staat een vrouwen netwerk klaar met financiële en praktische hulp. Deze onderlinge ondersteuning vindt voor een deel via de kerk plaats.

Congolezen hebben het volgende beeld van Nederlanders. Maanden voordat je op bezoek komt moet je een afspraak maken. Dan is het nog de vraag of je iets te eten zult krijgen, en stellen ze allemaal dezelfde onaardige vragen: “Wat doe je hier? Wanneer ga je weer terug?”. Het verschil tussen de Congolese en Nederlandse cultuur kon volgens sommigen bijna niet groter zijn. Men verwacht dat men als nieuwe burens zal worden uitgenodigd en meegenomen, maar dat blijkt tegen te vallen. Deze gesloten Nederlandse houding maakt het voor Congolezen niet gemakkelijk om te integreren. Een informant:

“Congolezen vormen een tamelijk passieve gemeenschap, die hulp van buiten verwacht. Het is als een nieuwe baby: die heeft nog de volle aandacht van de verzorgers nodig, kan nog niet veel zelf.”

Congolese ouders bemerken de invloed van de westerse samenleving op kinderen die jong in Nederland zijn aangekomen of hier geboren zijn. Nederlandse kinderen hebben merkkleding, vaak nieuwe kleren en vieren elke keer verjaardagen, dat maakt Congolese kinderen jaloers. Zij zien niet dat Congolese ouders minder te besteden hebben en ook moeten sparen voor de familie in DR Congo .

Een zorgelijke ontwikkeling is te zien bij de jongeren. In onder meer Rotterdam hangen Congolese schooluitvallers op straat rond, krijgen de verkeerde vrienden en komen terecht in kleine criminaliteit. Jongeren uit DR Congo komen bijna vijf keer vaker dan gemiddeld voor in de criminaliteitsstatistieken (Kromhout & Van San 2003: 110). Het hoogst scoren zij op vermogensdelicten zonder geweld. Risicofactoren voor criminaliteit onder jongeren zitten in het ontbreken van sociaal netwerk en hiaten in de schoolcarrière. Ouders hebben moeite om de jongeren te begeleiden en Congolese organisaties zijn niet sterk genoeg om hen op te vangen.

6.6 Organisaties

Er zijn in Nederland 37 organisaties met een bestuur of doelgroep van Congolezen (situatie in 2004). Een deel ervan noemt zichzelf nog steeds Zairees. Ongeveer de helft (17) van de organisaties is religieus. Het betreft veelal pinksterkerken, zoals 'Eben Ezer Ministries'. Er zijn ook een aantal missieorganisaties en twee gospelkoren. Er zijn twee kimbanguïstische kerken in Veghel en Utrecht. De kerk is heel belangrijk voor Congolezen (Geraets 1991). Naast religieuze organisaties zijn er hulpverlenende organisaties, zoals 'SOS Zaire' en 'Congo Nederland Solidariteit' (CNS). Cultureel georiënteerde organisaties zijn in de minderheid en dragen bovendien nog de oude naam. Twee ervan waren in de Kamer van Koophandel ingeschreven, namelijk de 'Stichting Zairese Kunstzinnige Wederkerigheid' (Z.A.M.) en 'Cecuza Kulturele Zairese Vereniging'.

De twee belangrijkste belangenbehartigende organisaties zijn 'Congo Nederland Solidariteit' (CNS) te Ede, en 'Stichting Lisanga', te Amsterdam. Daarnaast is er het 'Congolees Documentatiecentrum' dat zeer actief is in het onder de aandacht brengen van de mensenrechtensituatie in DR Congo en kritisch kijkt naar asielprocedures in Nederland. Msaada (Swahili voor wederkerig) is de oudste Congolese organisatie, opgericht in 1987. In 1989 fuseerde Msaada met CNS in 'Msaada-CNS, organisatie van de

Congolese Gemeenschap in Nederland' tot de grootste Congoleze belangenbehartigende organisatie in Nederland. De organisatie had gedurende een aantal jaren een kantoor in Amsterdam, waar Congolezen terecht konden met juridische of sociale vragen. De organisatie werkte mee aan het overleg met het ministerie van Justitie over terugkeerregelingen voor niet erkende asielzoekers (Mindanda Mohogu 2000). Het kantoor is echter bij gebrek aan financiële middelen opgeheven en de organisatie beschikt alleen nog over een postbusadres. Een nieuw actieve stichting is de 'Congolese en Angolese Stichting Talentueux' (Kast) uit Veenendaal.

Adressen van organisaties van Congolezen

Congolees Documentatie Centrum
K.J. Blokstraat 19
8384 ET Wilhelminaord
0521-381925
contactpersoon: Mieke Rang
<http://www.docucongo.org>
e-mail : docu.congo@hccnet.nl

Deze organisatie helpt Congolezen in Nederland, verschaft informatie aan IND-personeel betreffende asielzaken en is actief op het terrein van mensenrechten in DR Congo .

Congolees Stimulerings Project (KSP)
Postbus: 21629/3001 AP Rotterdam/Nederland
contactpersoon: N. Bale, voorzitter.
tel: 010-2330099 tst.62 (dinsdag) op Weena 745, Fax: 010-81687474
e-mail: KSPdemocongo@hotmail.com,

De voorzitter maakt deel uit van het LOCIN-netwerk, het Landelijke Overkoepeling van organisaties uit DR Congo in Nederland.

Congolese en Angolese Stichting Talentieux (Kast)
bestuursleden: Lema Landu, Ntafgu Afonso, Hamadi Shoba
contactpersoon: Lema Landu
Adres: Pr. Willem Alexander Park 274
3905 DH Veenendaal
tel. mobiel: 06-14621864
tel. thuis: 0318-654215
e-mail: landulema@yahoo.fr

Msaada/CNS
contactpersoon: M. Biampata
Postbus 12825
1100 AV Amsterdam Zuidoost
tel: 06 - 16286 0331
e-mail: msaada@hotmail.com

Congo Nederland Solidariteit
Voerakker 12
6713 SN Ede
tel. 0318-630987
contactpersoon: Musampa Tshibalabala

Stichting Lisanga
Viermasterstraat 204
1034 XW Amsterdam
<http://www.lisanga.nl>
e-mail: info@lisanga.nl
voorzitter: drs Yesu Kitenge
contactpersoon: Célé Kamba, tel. 06-13933284.

Ethiopiërs en Eritreërs

7. Schets van land en volk

Ethiopië

7.1 Geografie

Ethiopië heeft een grondgebied van 1.127.127 km² (27 x Nederland). Sinds de afscheiding van Eritrea in 1993 heeft het land geen toegang tot zee meer. Een groot deel van het land is hooggelegen en bergachtig, doordat de Afrikaanse slenk (Great Rift Valley) in noordzuidelijke richting dwars door Ethiopië heen loopt. De hoofdstad Addis Abeba ligt 2000 meter boven zeeniveau. De grootste rivier is de Blauwe Nijl, die ontspringt in het

Tanameer (Tana Hayk). Deze wordt echter nauwelijks gebruikt voor transport of energiewinning. Het oostelijke deel van het land (Ogaden) is steppe- en woestijnachtig. Belangrijke problemen zijn in bepaalde delen van het land droogte en bijna overal de bevolkingsdruk en ontbossing.

Figuur 3 Kaart Ethiopië (bron: U.S. Central Intelligence Service)

7.2 Demografie

Ethiopië heeft 70,7 miljoen inwoners, van wie 45% jonger dan 15 jaar (UN 2003). De levensverwachting is ongeveer 45 jaar. De zeer arme Ethiopische economie is gebaseerd op landbouw, die de helft van het bruto nationaal product bepaalt, 60% van de export en 80% van de totale werkgelegenheid. Droogte en distributieproblemen zorgen keer op keer voor crises in de voedselvoorziening. De handel in koffie is doorslaggevend voor de

Ethiopische economie.

Er zijn 80 etnische groepen in Ethiopië. De belangrijkste etnische groepen zijn Oromo (40%), Amhara en Tigre (samen 32%). Kleinere etnische groepen zijn de Sidamo in het zuiden (9%) en Niloten bij de grens van Sudan (6%), de Somali's in het westen (6%), en de Afar in het noorden (4%) en de Gurage (2%), die verspreid door centraal Ethiopië wonen veelal als handelaars. Het land kent 80 talen; de belangrijkste zijn: Tigrinya (nationale taal), Amarinya (tot 1991 de nationale taal), Orominya, Guraginya, Somali en Arabisch. Op de universiteiten wordt in het Engels gedoceerd.

Uniek in Afrika is dat het Ethiopische keizerrijk vrij wist te blijven van koloniale overheersing, met uitzondering van de Italiaanse bezetting tijdens de Tweede Wereldoorlog. Er is daardoor minder Europese invloed dan in veel andere Afrikaanse landen. De verschillende keizerrijken die er zijn geweest (van 400 v.Chr tot de laatste keizer Haile Selassie in 1974), zijn een bron van trots (Dejene 2000). Veel mensen dragen op feesten nog steeds de traditionele witte kleding met geborduurde randen. Ethiopië heeft een eigen alfabet en gebruikt de Koptische kalender. Het jaar begint op 11 september en telt 13 maanden. Op 11 september zijn er bij de diverse verenigingen van Ethiopiërs in Nederland feesten. Ook de Koptische Kerk heeft een eigen ontwikkeling doorgemaakt, nadat de verbinding naar het noorden verbroken werd door de komst van de islam in Egypte.

Ethiopië is een multi-etnische, multiculturele samenleving. Het leven van de kleine stammen in het groene zuidwesten van het land verschilt sterk van dat van bijvoorbeeld de nomaden in de Ogadenwoestijn. In het verleden waren het meestal de Amharen en Tigrayers die de macht uitoefenden. De gewone bevolking uit het centrale hoogland bestaat uit kleine boeren, die kleine stukjes grond bewerken. De regering tracht thans door middel van regionalisering meer autonomie te bewerkstelligen voor etnische groepen, maar desondanks blijven de grotere etnische groepen

dominant. Het zou ook niet doenlijk zijn om in alle 80 Ethiopische talen onderwijs te geven, laat staan schoolboekjes in die talen uit te geven.

7.3 Religie

De grootste religieuze groepen zijn de orthodoxe kopten (ong. 52%) en moslims (minstens 35%) (Van Beurden 1994). De Ethiopische kerk is eeuwenlang een bisdom geweest van de Koptische Kerk in Egypte, met de patriarch van Alexandrië aan het hoofd.

Toen Arabische moslims in de zevende eeuw Egypte veroverden, wist Ethiopië aan islamisering te ontkomen door familieleden van de profeet Mohammed asiel te verlenen toen die in het nauw gedreven was. Afar-, Somali- en Oromonomaden gingen wel tot de islam over. In de omgeving van Harar bestond rond 1520 een sultanaat, geleid door een imam, de Granj. Dit gebied is nog steeds islamitisch. Naast islam en christendom hangt een deel van de bevolking animistische vormen van geloof aan, zoals verering van de 'adbar' (boom bij het huis) en geesten van voorouders.

Er zijn ook kleine groepen rooms-katholieken, protestanten, joden, jehova's-getuigen en aanhangers van pinksterkerken. In 1984 en 1991 organiseerde Israël massale evacuaties, waarbij in totaal 15.000 Ethiopische joden (Falasha's genoemd) naar Israël vertrokken, vanuit het motief dat zij gevaar liepen in de burgeroorlog. In 2003 vertrokken opnieuw 20.000 Falasha's. Veel van hen zijn thans in Israël in het leger werkzaam.

7.4 Politieke geschiedenis

Tot 1855 bestond het huidige Ethiopië uit een groot keizerrijk en aan de kust een aantal kleine islamitische staatjes. In 1855 werden deze samengevoegd in het keizerrijk Ethiopië. Met name keizer Haile Selassie heeft veel bijgedragen aan de modernisering van Ethiopië. Zijn regeerperiode werd van 1935 tot 1941 onderbroken door de Italiaanse bezetting onder leiding van Mussolini, die vanuit Eritrea binnenviel. De Verenigde Naties besloten Eritrea daarna in federatief verband te verenigen met Ethiopië, maar Ethiopië verbrak deze opgedrongen federatie door

annexatie van Eritrea in 1962. Dit was het begin van een onafhankelijkheidsstrijd (Medhanie 1986).

In 1974 kwam een eind aan het Keizerrijk van Haile Selassie met een legercoup. Met steun van de Sovjet-Unie ontwikkelde zich onder leiding van Mengistu Haile Mariam een terreurbewind, de 'Dergue'. Het dieptepunt was de periode 1977-1978 (de 'Red Terror') toen het bewind vele tienduizenden slachtoffers maakte (Wolde Giorgis 1989). Dit was aanleiding voor Tigrayers en Oromo's om bevrijdingsbewegingen te beginnen. Het einde van de Sovjet-Unie en Eritrese militaire successen leidden uiteindelijk tot de val van het Dergue-bewind. Het 'Tigray People's Liberation Front' (TPLF) trok in mei 1991 Addis Abeba binnen. Deze beweging vormde samen met andere verzetsgroepen de coalitie 'Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front' (EPRDF). De EPRDF regeert sinds 1991.

Na een referendum in 1993 wordt Eritrea onafhankelijk. Aanvankelijk heerste er een optimistische stemming in beide landen, maar in 1998 liep een grensconflict tussen beide landen uit op een gewapende strijd, die weer vele duizenden doden vergde. Sinds april 2001 is er langs de gemeenschappelijke grens een bufferzone ingesteld, om gewapende confrontaties tegen te gaan.

In mei 2005 werden er nationale parlementsverkiezingen gehouden in Ethiopië, en tegelijkertijd regionale en plaatselijke. Bij deze verkiezingsstrijd kwamen tientallen mensen om toen de politie demonstranten beschoot en waren er honderden arrestaties. Na hertelling van de uitslag werden de uiteindelijke uitkomsten in augustus 2005 bekend gemaakt. Terwijl op lokaal en regionaal niveau de oppositie won, won de EPRDF de parlementsverkiezingen met 60%. Dit stelde de partij in staat op landelijk niveau de macht te behouden.

Eritrea

7.5 Geografie

Eritrea heeft een oppervlakte van 117.400 km² (ongeveer 3 x Nederland) en een kust van 1.151 km langs de Rode Zee. Er zijn twee havensteden: Assab en Massawa. Voor de kust ligt de Dahlak-eilandengroep, die strategisch van belang zijn gebleken in de Golfoorlog. Langs de kust ligt een hete woestijnstrook die naar het Oosten toe breder wordt. Het klimaat

is aangenamer in het koelere en nattere centrale hoogland, waar de hoofdstad Asmara ligt. In de westelijke heuvels en laaglanden is extensieve veehouderij mogelijk. In dat gebied leven nomadische groepen, die schapen, geiten en kamelen houden.

Figuur 4 Kaart Eritrea

(bron: U.S. Central Intelligence Service)

7.6 Demografie

Eritrea heeft 4,1 miljoen inwoners. De belangrijkste etnische groepen zijn: de Tigrinya sprekkenden (50%), Tigre (40%). Kleinere groepen zijn de Afar (4%), Saho, langs de kust van de Rode Zee (3%), Kunama en 3% overigen. Tigrinya is de nationale taal, verder wordt Tigre en Arabisch (onder moslims) gesproken. Het hoger onderwijs vindt in het Engels plaats. Minderheidstalen zijn Afar, Kunama en Kushitische talen.

Het belangrijkste middel van bestaan is landbouw, in het bijzonder veehouderij. De export van schapen en geiten naar de Arabische landen zorgt voor enige deviezen. Eritrea importeert veel basale producten, zoals Tef (graan) uit Ethiopië. Door de grensoorlog liep de voedselproductie met 62% terug: alle energie werd op de militaire activiteiten gericht, mannen werden naar het front gestuurd, huizen en vee onder de voet gelopen.

Sinds de VN-vredesmacht zich langs de grens heeft gelegerd, is de voedselproductie weer op gang gekomen. De VN-soldaten zijn een belangrijke bron van inkomsten, omdat zij goederen kopen en werk verschaffen.

Het Eritrese hoogland maakte eertijds deel uit van het Axumitische keizerrijk tot het in 1890 een Italiaanse kolonie werd. Na de Tweede Wereldoorlog werden Eritrea en Ethiopië een federatie bij VN-resolutie, tot de annexatie van Eritrea door Ethiopië in 1962. Qua taal en cultuur (voedsel, kleding, muziek) verschilt Eritrea slechts beperkt van Noord-Ethiopië. De belangrijkste verschillen zitten in de zichtbare Italiaanse invloed in gebouwen en voedsel. Wijn en pasta zijn naast de gebruikelijke ‘injera’ (gistpanekoeken met vleessaus) verkrijgbaar. De infrastructuur is door de Italianen verbeterd, wat bijvoorbeeld te zien is aan het stratenpatroon van Asmara. Het Eritrees nationalisme is sterk. Dit heeft te maken met de lange periodes van oorlog. Omdat de bevolking niet over onafhankelijke informatie beschikt en bang is voor represailles van de autoriteiten is van vrije meninguiting geen sprake.

Figuur 5 Gedicht in Tegrinya door de Eritrese dichter Reesom Haile, met vertaling in het Engels.

<p>ደስታ</p> <p>እብ ስድተይ ወለደይ ደስታ ንልይ ዓይይ ወሲደይ ምስ ዓባይ እፋሊጠይ። እነውሉ ሀዝብኸ! እነውሉ አዝማድኸ! እነሆሉ ዓድኸ እሊደ! ከቀባጥር በብዓይነቱ ናይ ጾም ናይ ስዕረት አብሊዓይ ከይትጠምየኒ ንጠዓሞታ ሽንጦ ኸዕጎቲ ወሲኸይ። አላትኒ.....አቦይ መዓረይ ፈትዮዮ ኸሉ አቲ ሀድሞና መስኮት ግበረሉ።</p>	<p>DESTA</p> <p>Desta, Daughter born in exile, Come home the first time. Meet your grandmother Her family, her neighbors -- Your family, your neighbors, Your country, our home. Please eat These vegetables and meat And a special treat of wild roots. Or have I spoiled you?</p> <p>No, Daddy, I love this. But we need windows.</p>
--	--

Eritrea is een seculiere staat met vier gevestigde religies: Eritrese orthodoxe kerk, islam, Eritrese katholieke kerk en de kleinere evangelisch-lutherse kerk. De twee dominante godsdiensten, islam en (koptisch/orthodox) christendom, bestaan naast elkaar. In Eritrea bestaat echter geen godsdienstvrijheid waar het de tientallen verschillende zogenoemde 'nieuwe religies' betreft. Dat zijn voornamelijk evangelische- en pinkstergroeperingen.

7.7 Politieke geschiedenis

In de periode dat Eritrea en Ethiopië een federatie vormden, is in 1958 het Eritrean Liberation Front (ELF) opgericht, dat streefde naar een onafhankelijk Eritrea. Na het verbreken van de federatie groeide de beweging. In 1970 scheidde een linkse factie zich af in de Eritrean Peoples Liberation Front (EPLF) en vocht vanuit Sudan tegen het Ethiopische regeringsleger.

In 1991 wist een coalitie van Ethiopische en Eritrese verzetsbewegingen de Ethiopische dictator Mengistu ten val te brengen. Het EPLF besloot geen deel uit te maken van de nieuwe overgangsregering van Ethiopië. Eritrea werd de facto een onafhankelijke staat, met instemming van het nieuwe regime in Addis Abeba.

In 1993 stemde een overgrote meerderheid van de Eritreërs in een referendum vóór onafhankelijkheid. Hierna werd de nieuwe staat door de internationale gemeenschap erkend. Het EPLF vormde de overgangsregering van de nieuwe staat, met Isaias Afwerki als president. In 1994 veranderde het EPLF zijn naam in People's Front for Democracy and Justice (PFDJ). In 1997 nam het overgangsparlement een nieuwe Grondwet aan, maar de verdere ontwikkelingen naar een democratie werden wegens het uitbreken van de oorlog met Ethiopië op de lange baan geschoven. Sinds medio 2001 zijn in totaal 120.000 vluchtelingen met behulp van de UNHCR vanuit Oost-Sudan teruggekerd naar Eritrea.

8. De Ethiopische/Eritrese bevolking in Nederland

8.1 Demografische data

Omdat de gegevens over Ethiopiërs en Eritreërs vóór de onafhankelijkheid door het CBS als één nationaliteit zijn geregistreerd, worden zij ook in dit hoofdstuk gezamenlijk gepresenteerd. De eerste Ethiopiërs/Eritreërs die in Nederland asiel vroegen, deden dat in 1976 (Van den Tillaart 2000:161). Tijdens de militaire dictatuur van Mengistu nam het aantal asielverzoeken toe, tot een hoogtepunt in 1990. In 1998 neemt het aantal asielverzoeken opnieuw toe, vanwege de nieuwe grensoorlog. Het actuele jaarlijkse aantal asielaanvragen van Ethiopiërs/Eritreërs in Nederland ligt rond de 400 per jaar. Naar schatting is de helft van de in Nederland ingeschreven Ethiopiërs afkomstig uit Eritrea (Van den Tillaart 2000: 164, en andere auteurs).

Tabel 13 Eerste en tweede generatie Ethiopiërs/Eritreërs tussen per 1 jan
1996 t/m 2005

	Totaal		1e generatie		2e generatie	
	Ethiopiërs	Eritreërs	Ethiopiërs	Eritreërs	Ethiopiërs	Eritreërs
1996	7.978	164	6.438	144	1.540	20
1997	8.264	189	6.565	167	1.699	22
1998	8.460	243	6.573	214	1.887	29
1999	8.696	306	6.599	271	2.097	35
2000	8.997	359	6.703	312	2.294	47
2001	9.392	444	6.906	383	2.486	61
2002	9.783	543	7.149	462	2.634	81
2003	10.120	655	7.233	553	2.834	102
2004	10.236	712	7.233	589	3.003	123
2005	10.292	794	7.147	645	3.145	149

(bron: CBS)

De Ethiopische gemeenschap in Nederland groeit nog steeds, zoals in tabel 13 te zien is. Dit komt deels door immigratie, maar veel meer door

natuurlijke aanwas in Nederland. De tweede generatie maakt op dit moment 30% uit van de Ethiopiërs in Nederland. Van de in Nederland geboren kinderen heeft 28% één in het buitenland geboren ouder, wat wijst op een hoog aantal huwelijken met Nederlanders. (Zie verder onder 9.5.) In tabel 14 is te zien dat een groot deel van de Ethiopiërs gehuwd is en kinderen heeft. Ook éénoudergezinnen komen veel voor. Vanwege hun langere verblijfsduur in Nederland is hun gemiddelde leeftijd wat hoger dan die van Angolezen en Congolezen. Bij Eritreërs geldt dit in mindere mate, daar komen relatief meer alleenstaanden voor.

Tabel 14 Type huishouden Ethiopiërs/Eritreërs per 1 januari 2004

Type huishouden	Ethiopiërs	Eritreërs	Totaal
Thuiswonend kind	3.686	199	3.885
Alleenstaand	2.796	258	3.054
Niet gehuwd, zonder kinderen	449	32	481
Gehuwd, zonder kinderen	377	26	403
Niet gehuwd, met kinderen	298	22	320
Gehuwd, met kinderen	1.088	81	1.169
Ouder in éénouderhuishouden	891	56	947
Overig lid huishouden	534	23	557
In institutioneel gezin	117	15	132
Totaal	10.236	712	10.948

(bron: CBS)

Zoals in tabel 15 duidelijk wordt, is de Ethiopische immigratie beslist niet alleen asielmigratie. Gemeten over de jaren 1995 t/m 2003 is het migratiemotief van 57% van de Ethiopiërs asiel. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld Angolezen, waar dat percentage 93% is.

Tabel 15 Immigratie van Ethiopiërs naar Nederland, naar motief

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Arbeid	-	4	8	10	5	13	16	10	14
Asiel	353	189	117	123	142	241	295	254	127
Gezinshereniging	40	41	55	46	39	28	23	15	13
Gezinslid	5	2	-	2	2	1	4	1	2
Gezinsvorming	44	33	28	32	31	31	44	50	52
Studie	14	64	50	55	70	47	91	95	89
Overig	14	56	56	33	49	80	60	52	51
Totaal	472	390	313	303	338	43	532	476	384

(Bron: CBS)

Al langere tijd zijn er veel studenten die met een beurs in Nederland studeren. Van de Ethiopische immigranten komt 20% om te studeren. (De Landbouwwuniversiteit in Wageningen heeft een aanzienlijke groep, maar ook op andere universiteiten en het Institute for Social Studies (ISS) in Den Haag studeren Ethiopiërs.) Gezinsvorming is in 10% van de gevallen het migratiemotief.

Terwijl de immigratie van Ethiopiërs en Eritreërs naar Nederland gestaag voortgaat met enkele honderden per jaar, is de emigratie (naar Ethiopië c.q. Eritrea of elders) veel geringer.

Tabel 16 Immigratie naar Nederland en emigratie uit Nederland

Jaar	Immigratie		Emigratie		Migratiesaldo	
	Ethiopiërs	Eritreërs	Ethiopiërs	Eritreërs	Ethiopiërs	Eritreërs
1995	510	26	80	34	439	-8
1996	461	56	93	27	368	29
1997	36	78	138	29	222	49
1998	388	94	85	15	303	79
1999	385	79	90	6	295	73
2000	485	119	60	18	425	101
2001	541	143	123	21	418	122
2002	496	112	98	22	398	90
2003	361	101	112	12	249	89
2004	334	108	123	13	211	95

(Bron: CBS)

In tabel 16 valt op dat toch een behoorlijk aantal Ethiopiërs remigreert naar hun geboorteland, rond de 100 per jaar. Dit wordt mede verklaard uit het feit dat er jaarlijks eenzelfde aantal studenten uit dit land naar Nederland komt. Het zijn vooral de studenten die terugkeren, en slechts in enkele gevallen mensen die als asielzoeker naar Nederland zijn gekomen. Remigratie komt vooral voor bij oudere mensen die al zeer lang (meer dan 20 jaar) in Nederland zijn en waren gevlucht in de tijd van Haile Selassie of tijdens de periode van de 'Red Terror'.

8.2 De Eritrese bevolking in Nederland

De gegevens van het CBS over de Eritrese bevolking die hier worden gepresenteerd, betreffen de 712 Eritreërs die als zodanig geregistreerd staan. Zoals hierboven al is aangegeven, zijn de overige Eritreërs als Ethiopiërs geregistreerd. Voor de onafhankelijkheid van Eritrea in 1993 arriveerden veel Eritrese asielzoekers uit Ethiopië in Nederland. De stroom verminderde sterk tussen 1994 en 1997, hoewel toen wel tegenstanders van het EPLF-bewind die in Eritrea niet veilig waren het land verlieten. In 1998

nam het aantal asiolverzoeken weer toe. Dit kan worden verklaard uit het feit dat in die periode de persvrijheid aan banden werd gelegd en zowel mannen als vrouwen gedwongen gemobiliseerd werden. Een gevolg hiervan was een zeer instabiele economie. Het aantal in Nederland geboren kinderen is nog laag. Dat lag in 2003 op 123 kinderen, op 712 Eritreërs.

Ogbemichael (2002) deed onderzoek naar de terugkeerbereidheid van Eritreërs. Daaruit blijkt dat vooral mensen die al lang (minstens 20 jaar) in Nederland wonen zouden willen terugkeren. Ook leeftijd speelt een rol: hoe ouder men is, des te meer men nadenkt over terugkeer. De economische en huisvestingssituatie in Eritrea wordt echter als een groot obstakel ervaren: 38% van de respondenten stelt economische zekerheid als voorwaarde voor terugkeer, 22% vrede en politieke verandering. Ideeën om in het land van herkomst inkomsten te genieten via een eigen bedrijfje zijn vaak niet haalbaar omdat de Eritrese regering hoge belastingen heft. Ook dit belemmert de terugkeer.

8.3 Toelating en verblijfsperspectief

Muus & Muller (1999) deden onderzoek naar het beeld dat Ethiopische asielzoekers (erkend en niet-erkend) hebben over remigratie. De geïnterviewden antwoordden dat vooral de Nederlandse en de Ethiopische regering economische belangen hebben bij hun terugkeer, maar dat dat niet bij hun eigen belangen paste. Zij vonden terugkeer te gevaarlijk.

Het ambtsbericht uit 2003 beschreef de situatie in Ethiopië als gespannen. De twee belangrijkste oorzaken waren het in de praktijk nog niet volledig opgeloste grensconflict met Eritrea en lokale conflicten in allerlei delen van het land die te maken hebben met competitie tussen groepen over de toegang tot en de controle over de schaarse natuurlijke bestaansmiddelen zoals water en grond. Het ambtsbericht uit 2005 meldt dat geen van de landen om Nederland heen een speciaal beleid heeft voor Ethiopische

asielzoekers. Terugkeer wordt verantwoord geacht. Gedwongen uitzetting wordt belemmerd door gebrek aan medewerking van de Ethiopische autoriteiten.

Sinds de staakt-het-vuren overeenkomst (2000) is het in Eritrea relatief veilig, al vinden nog incidenten plaats. Er zijn berichten dat de politie in Eritrea zich schuldig maakt aan mishandeling en marteling van gedetineerden. Etnische Kunama en Afar lopen het risico van maatschappelijke discriminatie en marginalisering, omdat zij tijdens de grensoorlog verdacht werden van collaboratie met Ethiopië. De militaire politie en veiligheidsdiensten maken zich schuldig aan (ernstige) mishandeling van dienstplichtontduikers, dienstplichtweigeraars en deserteurs. De dienstplicht is voor de meesten tussen 18 en 40 jaar in de praktijk de afgelopen jaren langer geweest dan 18 maanden, vanwege de grensoorlog. Ondanks deze problemen zien België, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland geen bezwaren tegen terugkeer van afgewezen asielzoekers. Gedwongen verwijdering vindt echter nauwelijks plaats. Ook de UNHCR vindt gedwongen terugkeer van afgewezen asielzoekers naar Eritrea niet verantwoord.

Nederland past voor asielzoekers uit Ethiopië en Eritrea het normale asielbeleid toe. Dat wil zeggen dat personen uit deze landen afkomstig alleen op individuele gronden voor verblijf in Nederland in aanmerking kunnen komen.

Tabel 17 Instroom en resultaat asielprocedure Ethiopiërs/Eritreërs

		1999	2000	2001	2002	2003
Asielaanvraag	Ethiopiërs	212	256	225	133	88
	Eritreërs	268	260	213	153	123
Machtiging tot voorlopig verblijf	Ethiopiërs	227	253	267	266	359
	Eritreërs	46	43	92	83	102
A-Status	Ethiopiërs	2	2	5	7	7
	Eritreërs	5	2	4	3	7
Vergunning tot verblijf	Ethiopiërs	48	37	28	23	25
	Eritreërs	21	23	21	52	21
Voorwaardelijke vergunning tot verblijf	Ethiopiërs	0	0	0	0	0
	Eritreërs	0	0	0	0	2
Afwijzing	Ethiopiërs	253	274	242	415	207
	Eritreërs	176	327	196	468	156
Overig	Ethiopiërs	34	40	115	42	24
	Eritreërs	14	22	102	42	29

(bron: IND)

Uit tabel 17 blijkt dat 914 Ethiopiërs tussen 1999 en 2003 asiel hebben aangevraagd. In die periode zijn de aanvragen van 2.305 Ethiopiërs afgewezen; 184 Ethiopiërs hebben een A-status, VTV of VVTV gekregen. In dezelfde periode hebben 1017 Eritreërs asiel aangevraagd, 1.323 Eritreërs zijn afgewezen en 161 hebben een A-status, VTV of VVTV gekregen.

9. Integratie in de Nederlandse samenleving

In dit hoofdstuk worden diverse aspecten van integratie behandeld: de positie op de arbeidsmarkt, meegebracht opleidingsniveau en scholing in Nederland, gezondheid, huisvesting en sociale relaties. Voor Ethiopiërs en Eritreërs is deze informatie beschikbaar uit het onderzoek bij het ITS van Van den Tillaart e.a. (2000). Ethiopiërs en Eritreërs zijn in dit onderzoek als één categorie beschouwd, dus zij worden ook hier tezamen behandeld. De laatste paragraaf gaat over de organisatievorming onder Ethiopiërs in

Nederland. De informatie hierover is afkomstig uit het bestand van de Kamer van Koophandel.

9.1 Arbeid

Het ITS interviewde in 1999 117 Ethiopiërs/Eritreërs. Van hen had 50% een baan, 14% was werkloos/werkzoekend, 4% arbeidsongeschikt, 16% deed huishoudelijk werk, 23% volgde een studie of opleiding en 1% deed vrijwilligerswerk. (Respondenten konden meerdere antwoorden geven, reden waarom het totaalpercentage boven 100 uitkomt). Van de werkende geïnterviewden, heeft meer dan de helft een vaste baan, meestal in loondienst. Zes geïnterviewden zijn werkzaam als zelfstandig ondernemer en free lancer.

Veel respondenten hebben geen werk op het niveau waarvoor ze zijn opgeleid, en moeten noodgedwongen ander werk accepteren. Slechts 47% van de werkende respondenten vindt dat het werk goed aansluit bij hun opleiding en ervaring.

De meest genoemde manier waarop de werkenden aan hun baan zijn gekomen, is via een uitzendbureau (35%), het arbeidsbureau (23%), een advertentie (11%), via kennissen (11%), via ondersteuning door VluchtelingenWerk (6%) of UAF job support (3%). Ook degenen die geen baan meer hebben merken op dat hun vorige baan niet aansloot bij hun competenties en meestal weinig of geen perspectief bood om vooruit te komen.

Het inkomen van de werkende Ethiopiërs/Eritreërs varieerde tussen minder dan f 1.500 (€ 681) en f 4.300 (€ 1.954) netto per maand.

Vanzelfsprekend zijn inkomens uit studiefinanciering en uitkering lager, waarbij de hoogte van de uitkering mede in relatie staat met de gezinsgrootte.

9.2 Scholing

De door het ITS geïnterviewde Ethiopiërs/Eritreërs zijn relatief hoog opgeleid: 14% heeft een universitaire of met HBO vergelijkbare opleiding, 41% een MBO-opleiding, 44% een paar jaar basisonderwijs, soms lager beroepsonderwijs.

Iets meer dan de helft van de geïnterviewde Ethiopiërs/Eritreërs is in Nederland verder gegaan met onderwijs. Ongeveer 80% volgde taalonderwijs. Als gevolg van beleidsveranderingen (o.a. invoering Wet Inburgering nieuwkomers) zijn in de loop der jaren grote verschillen ontstaan in het aantal lessen dat men heeft gehad. 56% volgde een beroepsgerichte cursus of is daar nog mee bezig. Bij werklozen gaat het erom de kans op werk vergroten, bij werkenden om kans te maken op een betere baan.

9.3 Gezondheid

Uit het onderzoek van Van den Tillaart komt naar voren dat 72% de gezondheid als goed of zeer goed beoordeelt, 21% zegt niet goed en niet slecht, en 7% slecht. Goed slapen is een indicator van gezondheid. Op een vraag daarover antwoordt de meerderheid (65%) goed of zeer goed te slapen, 28% zegt niet goed en niet slecht en 7% slaapt slecht of zeer slecht. Tweederde van de geïnterviewden geeft aan de laatste twee maanden niet bij de huisarts te zijn geweest. De rest is daar in de afgelopen twee maanden één keer of vaker geweest.

Wanneer gevraagd wordt naar de problemen die men heeft gehad, blijkt dat heimwee het meest genoemd wordt (40%). Daarna volgen de Nederlandse taal (34%), ongewisheid over gezins-/familieleden (31%), werk vinden (24%), onbekendheid met gebruiken, gewoontes, regelgeving in Nederland (24%), de huisvesting (24%), eenzaamheid (23%), werk vinden dat aansluit bij opleiding/ervaring (20%), problemen met gezondheid (20%), de moeilijke financiële positie (17%) en onzekerheid over de toekomst (15%).

Vrouwelijke genitale verminking vindt volgens een brief van de minister van VWS aan de Tweede Kamer, d.d. 23 april 2004, in Ethiopië op zeer grote schaal plaats, namelijk bij 95% van de vrouwen/meisjes. Het is wel van belang onderscheid te maken tussen de verschillende vormen van genitale verminking. De lichte vorm die onder christenen in Ethiopië en Eritrea voorkomt, is minder schadelijk voor de gezondheid dan de zwaardere vormen die overwegend in Sudan en Somalië gepraktiseerd wordt. Volgens de ambtsberichten uit 2005 over beide landen, zouden de percentages vrouwen die enigerlei vorm van genitale verminking ondergaan iets lager liggen, namelijk 70-80% in Ethiopië en 89% in Eritrea. In hoeverre het onder Ethiopiërs (en Eritreërs) in Nederland wordt gepraktiseerd, is nog in onderzoek. (Zie ook Rahman & Toubia (2000) en World Health Organisation (1999).

9.4 Huisvesting

Zoals te zien is in tabel 18, zijn verreweg de grootste concentratie Ethiopiërs/Eritreërs te vinden in Noord- en Zuid-Holland.

Tabel 18 Spreiding van Ethiopiërs per provincie

Provincie	Aantal per 1 jan 2004
Drenthe	161
Flevoland	194
Friesland	139
Gelderland	783
Groningen	157
Limburg	246
Noord-Brabant	728
Noord-Holland	3.009
Overijssel	374
Utrecht	825
Zeeland	112
Zuid-Holland	3.508

(bron: CBS)

Amsterdam (1606) en Rotterdam (1489) zijn de favoriete vestigingsplaatsen. Kleinere concentraties zijn te vinden in Den Haag (429), Utrecht (302) en Leiden (219). Doordat veel Ethiopiërs zijn gearriveerd voordat het plaatsingsbeleid werd geïntroduceerd, hadden zij meer zeggenschap over hun eerste woonplaats in Nederland. Voor degenen die wel met het plaatsingsbeleid te maken kregen, geldt dat zij trachten door te verhuizen naar de randstad.

Bijna alle Ethiopiërs/Eritreërs wonen in een huurhuis. Meestal is dat een flatwoning (53%) of een boven- of benedenwoning (33%). Een deel van de geïnterviewden is in het kader van gezinshereniging met partner of ouders naar Nederland gekomen, en kwam dus bij de partner of ouders in te wonen. Van de 117 geïnterviewden, kwamen er 20 via het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers aan een woning, terwijl 84 mensen op eigen kracht een woning vonden, soms met hulp van vrienden, bekenden of VluchtelingenWerk. Degenen die op eigen kracht een woning hebben gezocht zijn inmiddels vaker verhuisd dan degenen die via het COA een woning hebben betrokken.

9.5 Sociale relaties

Van de door Van den Tillaart ondervraagde Ethiopiërs en Eritreërs heeft ongeveer de helft kinderen, meestal één of twee. Niet iedereen woont echter samen in gezinsverband, omdat sommige mensen kinderen in het herkomstland hebben (6 gevallen), omdat de partner elders in Nederland woont (10 gevallen), of omdat men gescheiden is (21 gevallen). Totaal woont 37% samen met partner en/of kinderen, terwijl 58% alleen woont. Dertien mensen hebben wel een partner maar wonen niet samen. Er wonen meer mannen alleen dan vrouwen. Zoals eerder vermeld noemt 23% eenzaamheid als een probleem. Ethiopiërs hebben een relatief hoog percentage huwelijken met autochtone Nederlanders. In het jaar 2000 bijvoorbeeld trouwde 15% van de mannen en 28% van de vrouwen met een autochtoon (Van Rijn, 2004). Ter vergelijking: bij Somaliërs ligt dit

percentage rond de 4%, bij Afghanen rond de 2%.

De geïnterviewden wonen in straten en buurten waar vooral Nederlanders wonen (51%) of waar ongeveer evenveel autochtonen als allochtonen wonen (27%). Tweederde heeft veel of redelijk veel contact met andere bewoners in hun straat of buurt, vooral met autochtone Nederlanders. Ongeveer één op de vijf respondenten geeft aan vooral contact met landgenoten te hebben.

Voor veel Eritreërs in Nederland geldt dat zij sterk betrokken zijn bij het proces van de onafhankelijkheidsstrijd en natievorming. Enerzijds zijn er de aanhangers van de huidige president, anderzijds diegenen die kritiek hebben op diens bewind. Rond de onafhankelijkheid leek het of Eritreërs massaal zouden gaan remigreren, maar in de praktijk is dit bijna niet het geval geweest (Ogbemichael 2002). Voor- en tegenstanders van het huidige regime staan weliswaar minder hard tegenover elkaar als in de periode vóór de onafhankelijkheid, maar beide groepen lijken een geheel andere perceptie te hebben van de situatie in Eritrea.

9.6 Organisaties van Ethiopiërs

Er is afzonderlijke informatie beschikbaar over de organisaties van Ethiopiërs en Eritreërs. Daarom worden zij in deze paragraaf afzonderlijk behandeld.

In de registers van de Kamer van Koophandel zijn 34 in Nederland gevestigde Ethiopische organisaties te vinden. Politieke tegenstellingen in het land van herkomst en/of etniciteit weerspiegelen zich in de organisatievorming in Nederland (Van Heelsum 2004). In 1992 is bijvoorbeeld een ondersteuningsgroep voor de politieke partij 'All Amhara's Peoples Organisations' (AAPO) opgericht (Dejene 2000). Ook de oppositiepartij 'Ethiopian People's Revolutionary Party' (EPRF) wordt vanuit Europa en Amerika gesteund.

Vanaf 1985 vertegenwoordigde de Vereniging van Ethiopiërs in Nederland (VEN) te Amsterdam de Ethiopiërs in Nederland en vormde het contact met de landelijke koepel, Vluchtelingen-Organisaties Nederland (VON). Deze organisatie heeft een bestuur dat grotendeels uit Amhara's bestaat. Nadat in Ethiopië de Amhara's de macht verloren en de Tigreërs die overnamen, werd de vertegenwoordigende positie van de VEN in Nederland omstreden, maar er was geen Tigrese organisatie die de rol overnam. Als gevolg daarvan bestaat er thans geen landelijke organisatie die de Ethiopiërs in Nederland vertegenwoordigt.

Er zijn vier organisaties van Ogaden-Somali. Het 'Oromo Liberation Front' - een afscheidingsbeweging in midden-Ethiopië- heeft zusterorganisaties in Nederland. Voorbeelden van Oromo organisaties zijn: 'Oromo Komitee Nederland, OKO' (Leersum), de 'Unie van Oromo studenten in Nederland' (Amsterdam), 'Vereniging Hawaasa Oromo' (Hoofddorp). De organisaties van Ogaden-Somali richten zich op ontwikkelingshulp. Voorbeelden daarvan zijn: 'Stichting Ogaden Women and Children Care' en de 'Stichting International Action Aid for Western Somalia' (Ogaden) (IAAWS).

De belangrijkste religieuze groepen in Ethiopië en Eritrea zijn koptisch orthodoxe christenen en moslims. In Nederland worden in drie plaatsen koptisch orthodoxe diensten gehouden. Er zijn in Nederland ook een aantal Ethiopische en Eritrese pinksterkerken. 'Mahber Christian Nederland' (o.l.v. Tekleab Habte) heeft in vijf plaatsen vestigingen (Dejene 2000). Verder kunnen nog genoemd worden 'de Teginya sprekende gemeente' (Amsterdam), 'Bethel Church' en 'Fnote Birhan Akeba Christianaat Tigrigna'.

9.7 Organisaties van Eritreërs

Uit diverse bronnen kan worden opgemaakt dat er ongeveer 42 Eritrese organisaties in Nederland zijn. Eritreërs hebben de grootste organisatiedichtheid per inwoner van alle immigrantengemeenschappen. De organisaties hebben parallellen met de politieke partijen in Eritrea. De EPLF heeft in drie steden in Nederland hoofdvestigingen. Zo zijn er Eritrese

Vluchtelingenorganisaties in Amsterdam, Rotterdam en Utrecht en omgeving. Van de leden wordt verwacht dat zij 2% of meer van hun maandelijkse inkomen aan de EPLF storten plus een paar keer per jaar een grote bijdrage met een speciaal doel. Aanvankelijk werd dit geld ingezet om de onafhankelijkheidsstrijd te steunen, later om de oorlog te financieren en de opbouw van het land te bekostigen (Khosier 2001). Na de onafhankelijkheid werden deze betalingen ook verplicht voor niet leden. Een ieder die officiële documenten van de Eritrese ambassade nodig heeft (geboortebewijs, visum, identiteitskaart, of papieren in verband met eigendommen of een erfenis) dient minstens twee jaar 'achterstallige belasting' te betalen alvorens dergelijke papieren te krijgen.

Er zijn ook organisaties gelieerd aan de Eritrese oppositie, Eritrean Liberation Front (ELF). Ook het ELF organiseert wekelijkse bijeenkomsten, feesten en het jaarlijkse festival in Frankfurt in het kader van een democratisch Eritrea. Zowel de oppositie als de regeringsorganisaties maken gebruik van internationale websites, die vaak totaal verschillende versies van gebeurtenissen weergeven. Volgens Yohannes (2000:107) werken beide politieke stromingen met hulporganisaties. Die van de EPLF heet 'Eritrean Relief Asscoation' (ERA), die van de ELF 'Eritrean Red Cross-Crescent Society' (ERCC - Rode Kruis en Rode Halve Maan).

Ook de Eritreërs kennen diverse religieuze organisaties van kopten, moslims en pinksterkerken. Voorbeelden van Koptische organisaties zijn: 'Eritrese orthodoxe kerk' in Rotterdam en 'de Stichting tot bevordering van de (Eritrese) koptisch orthodoxe kerkgemeenschap in Nederland' (te Amsterdam). Voorbeelden van islamitische Eritrese organisaties zijn de 'Eritrese moslim unie in Nederland' (EMUN), gevestigd in Utrecht, en de 'Eritrese moslimvereniging Bedir Nederland', gevestigd in Amsterdam. De 'Full gospel Eritrese gemeente' (Amsterdam) is een voorbeeld van een pinksterkerk.

Adressen van organisaties van Ethiopiërs

Vereniging Ethiopiërs in Nederland

Anna Spenglerstraat 75

1054 NH Amsterdam

tel. 020-6180694

fax 020-6180694

Ethiopian Orthodox Church in the Netherlands

Van Meursstraat 1

2524 XN Den Haag

tel: 070 - 363 8484

Vestiging in Amsterdam: tel: 020 - 618 0694

Steungroep Ethiopian Human Rights Council (SG-EHRCO)

Postbus 61255

2506 AG Den Haag

contactpersoon: Emebet Dejene

tel: 070 - 445 1682

tel: 040 - 286 0289

e-mail: emebet@xs4all.nl

Stichting DIR

Wibautstraat 3

1091 GH Amsterdam

tel. 020-6180613

e-mail: dir@dirnet.nl

Oromo Komitee Nederland OKO

Bovenhaarweg 10 -19

3956KL Leersum

Adressen van organisaties van Eritreërs

People's Front for Democracy and Justice (PFDJ, voorheen de EPLF)

Pieter Vlamingstraat 250

1093 DK Amsterdam

contactpersoon: dhr. Asefaw Tafla

tel: 020 - 693 5057

tel: 06 - 2038 8782

(de PFDJ heeft kantoren in Amsterdam, Rotterdam en Utrecht)

Associatie van Eritrese Vluchtelingen

2e Oosterparkstraat 75-hs

1091 HX Amsterdam

Eritrese Moslim Unie (EMUN)

Postbus 1377

3500 BJ Utrecht

contactpersoon: Mehedin Massoud

tel: 030 - 289 5747

Nigerianen

10. Schets van land en volk

10.1 Geografie

Nigeria heeft een oppervlakte van 923.768 km² (22 x Nederland). Het zuiden is tamelijk vlak en heeft als natuurlijk begroeiing tropisch regenwoud. De kuststrook (853 km) bestaat uit lagunes en mangrovewouden en heeft een tropische luchtvochtigheid. Door de enorme bevolkingsdruk neemt het tropisch regenwoud elk jaar met duizenden hectaren af. In noordelijke richting wordt het land steeds droger, tot in het noordoosten, waar een steppeklimaat heerst. Het op 1200 meter gelegen Jos-plateau in centraal Nigeria is het meest aangename deel van het land om te wonen, omdat het er minder heet is. In het noorden vindt verwoestijning plaats: elk jaar schuift de Sahara anderhalve kilometer op.

De productie van palmolie, rubber, cacao en katoen is door de Britten in de koloniale periode op gang gebracht. De belangrijkste bodemschatten zijn olie en tin; de Nigeriaanse oliereserves behoren tot de grootste ter wereld. De olie wordt gewonnen door joint-ventures van de Nigerian National Oil Company (NNOC) en buitenlandse oliemaatschappijen. De olie export levert 95% van de deviezen en 80% van het overheidsbudget op (Van der Aa 2002).

Figuur 6 Kaart Nigeria

(bron: U.S. Central Intelligence Service)

10.2 Demografie

Nigeria is met 135 miljoen inwoners qua inwonertal het grootste land van Afrika. Gemiddeld krijgt een Nigeriaanse vrouw meer dan 5 kinderen, maar hier moet wel bij aangetekend worden dat ook de kindersterfte aanzienlijk is. Met een bevolkingsgroei van 2,6% zal de bevolking in 2050 meer dan verdubbeld zijn (UNFPA 2002)⁴. De stedelijke bevolking neemt nog steeds elk jaar toe, in 2003 leefde al bijna de helft (44%) in de steden. Overbevolking leidt tot ernstige luchtvervuiling in de steden en tot overbevissing in de Nigerdelta.

De bevolking bestaat uit circa 250 etnische groepen. De grootste zijn Hausa en Fulani (29%), Yoruba (21%), Igbo of Ibo (18%), Ijaw (10%), Kanuri (4%), Ibibio (3,5%) en Tiv (2,5%). Dan zijn er nog 12% overige etnische groepen. Vanaf de zevende eeuw hadden zeven Hausa-stadstaten (Daura, Gobir, Kano, Rano, Zaria, Karsina en Briam) de macht in Nigeria. De lokale textiel- en leerindustrie leverde indigoblauwe stoffen die door de Sahara heen werden verkocht naar het noorden. Slavernij was wijdverbreid. In de veertiende eeuw werden de eerste leiders moslim. De stad Kano was een centrum voor de studie van islam. De Hausa stadstaten bleven machtig tot de Britten Nigeria in 1861 met harde hand bezetten. Na de inval van de Britten werden twee protectoraten gevormd: Noord- en Zuid- Nigeria (Van der Aa 2002).

10.3 Religie

De belangrijkste scheidslijn die door het land heen loopt is die tussen de moslims in het noorden (overwegend Hausa) en de christenen in het zuiden (overwegend Yoruba en Ibo's). De helft van de Nigerianen is moslim, de ander helft christen. Aanhangers van traditionele religies zijn er

⁴ Bij deze bevolkingsprognose is geen rekening gehouden met sterftecijfers als gevolg van aids. Het besmettingspercentage in Nigeria is 5%. Ter vergelijking: in Sudan, 26%, in DR Congo 4,9%, in Angola 5,5% en in Ethiopië 6,4% (Schattingen afkomstig uit CIA fact book).

nauwelijks meer, hoewel animistische elementen vaak in de nieuwe religie geïntegreerd zijn. Zowel moslims als christenen zijn onder te verdelen in talloze stromingen. Het grootste deel van de moslims is soennitisch, en daarnaast lid van soefibroedersschappen, zoals de Tijanniyya en de Quadirriyya. De christenen zijn onder te verdelen in katholieken, anglicanen, presbyterianen, methodisten, Jehova-getuigen en zevendedagsadventisten (Van der Aa 2002). Pinksterkerken zijn de snelst groeiende christelijke stroming.

De relatie tussen moslims en christenen is slecht. In de afgelopen tien jaar waren er regelmatig bloedige rellen. Soms zijn moslims de aanstichters, soms christenen. In 1991 wilden christelijk inwoners van Bauchi varkens slachten in een islamitische slagerij, waardoor onlusten uitbraken. In 1994 vielen in Kano tientallen doden nadat een christen onthoofd was door een woedende menigte omdat het gerucht ging dat diens vrouw de koran had gebruikt om de billen van haar kind af te vegen (Van der Aa 2002). De invoering van de sharia in 12 noordelijke deelstaten heeft tot veel protesten geleid onder christenen.

Bij de geloofsbeleving spelen ook traditionele Afrikaanse gebruiken een belangrijke rol. Door alle etnische groepen wordt geloofd in een of andere vorm van magie (voodoo, juju).

10.4 Politieke geschiedenis

Nigeria is een federale republiek van 36 deelstaten. Net als zoveel andere landen in Afrika is het land verdeeld langs etnische en religieuze lijnen en vinden tussen groepen regelmatig gewelddadigheden plaats. Na de onafhankelijkheid in 1960 ontstond een chaotische situatie. De drie grootste etnische groepen hadden ieder hun eigen partij. Tussen 1964 en 1966 waren er diverse uitbarstingen van geweld tussen Igbo's enerzijds en Hausa/Fulani anderzijds; frustratie over misbruik van macht en geld zorgde voor een zeer onrustige situatie. In 1966 greep het leger de macht, en behield die sindsdien met uitzondering van een korte onderbreking tussen 1979 en 1983.

In 1967 riep de Igbo-kolonel Ojukwu de onafhankelijke staat Biafra uit, gelegen in het gebied rond Enugu. De burgeroorlog die volgde kostte minstens een half miljoen levens (Feldman & Ukpabi 1996). Biafra was te klein om onafhankelijk te blijven. Na een periode van oorlog tussen federale troepen en Igbo's, werd in 1970 de vrede getekend.

In 1999 zijn er parlementsverkiezingen gehouden, die met ruime meerderheid gewonnen werden door de People's Democratic Party (PDP). In de daaropvolgende presidentsverkiezingen werd de leider van de PDP, Olusegun Obasanjo, tot president geïnaugureerd. De democratische hervormingen die in datzelfde jaar een aanvang namen, hebben nog niet geleid tot een stabiele situatie. Ondanks het feit dat President Obasanjo zich heeft uitgesproken tegen militie op etnische basis die separatisme prediken, steken etnische tegenstellingen steeds weer de kop op. Ook religieuze tegenstellingen blijven een groot probleem in Nigeria.

Sinds de invoering van de islamitische wetgeving (sharia) in het strafrecht in het noorden, zijn tegenstellingen tussen christenen en moslims verankerd in de wet. Dit leidde tot de vlucht van duizenden christenen. In alle jaren van het nieuwe millennium was er sprake van zeer ernstige onlusten tussen etnische groeperingen, waarbij grote aantallen personen ontheemd raakten. In 2001 moesten 40.000 mensen vluchten ten gevolge van gevechten tussen de Tiv en andere etnische groepen. In 2002 waren er gedurende vier dagen onlusten over de geplande miss world verkiezingen. Als gevolg daarvan werden die uiteindelijk naar Engeland verplaatst. In 2003 kwamen mensen om bij onrusten tussen Ijaw en Itsekiri en tussen Itsekiri en Urhobo. In 2004 werden enkele honderden moslims gedood door christelijke militie in de stad Yelwa. In reactie hierop hielden duidenden moslims in de stad Kano een protestdemonstratie. Deze liep uit de hand, waardoor er meer dan 50 doden vielen en meer dan 30.000 christenen moesten vluchten.

11. De Nigeriaanse bevolking in Nederland

11.1 Demografische data

Op 1 januari 2004 waren er 7.298 Nigerianen in Nederland. De immigratie is van tamelijk recente datum, want in 1996 waren er slechts 3.136 (zie tabel 19). Nigerianen in Nederland zijn tamelijk jong: 45% is jonger dan twintig (in 2004). Een grote groep bestaat uit 30-40 jarigen (bijna 30%) en er zijn slechts 6 mensen ouder dan 65 jaar. Mannen vormden in 1996 tweederde van de Nigeriaanse populatie in Nederland (65%), in 2004 is de ratio nog niet erg veranderd, nog steeds 60% mannen.

Tabel 19 Eerste en tweede generatie Nigerianen per 1 jan. 1996 t/m 2005

	Totaal	1e generatie	2e generatie
1996	3.136	2.128	1.008
1997	3.558	2.374	1.184
1998	4.055	2.692	1.363
1999	4.632	3.058	1.574
2000	5.180	3.338	1.842
2001	5.696	3.555	2.141
2002	6.183	3.778	2.405
2003	6.712	4.016	2.696
2004	7.298	4.335	2.963
2005	7.615	4.426	3.189

(Bron: CBS)

Al in 1996 bestond eenderde van de Nigeriaanse bevolking in Nederland uit hier geboren kinderen, en het steeg verder tot 40% in 2003. De meeste Nigerianen wonen in een gezin, zijn gehuwd en hebben kinderen (zie tabel 20). Wel neemt het percentage gehuwde eerste generatie Nigerianen af: in 1996 was 41% getrouwd; in 2004 was dit 35%.

Tabel 20 Type huishouden Nigerianen per 1 januari 2004

Type huishouden	Aantal
Thuiswonend kind	3.212
Alleenstaand	1.326
Niet gehuwd, zonder kinderen	380
Gehuwd, zonder kinderen	282
Niet gehuwd, met kinderen	377
Gehuwd, met kinderen	1.095
Ouder in éénouderhuishouden	293
Overig lid huishouden	264
In institutioneel gezin	69
Totaal	7.298

(bron: CBS)

Uit tabel 21 blijkt duidelijk dat weinig Nigerianen als asielzoeker naar Nederland zijn gekomen, zeker in vergelijking met andere Afrikaanse groepen. In 1987 verschenen voor het eerst Nigeriaanse asielzoekers in de statistieken. In 1990 liep dat percentage op tot 5% van alle asielzoekers in Nederland (Doornhein & Dijkhof 1995); in de jaren daarna daalde het naar 2%. De grootste categorieën Nigerianen die naar Nederland komen zijn gezinsvormers en gezinsherenigers. Verder valt op dat het aantal Nigeriaanse immigranten dat voor arbeid of studie naar Nederland komt groter is dan bij de andere Afrikaanse groepen.

Tabel 21 Migratiemotieven van Nigerianen tussen 1995 en 2003

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Arbeid	20	44	56	53	66	68	59	68	87
Asiel	22	46	52	48	59	87	71	91	129
Gezins-hereniging	30	78	48	64	87	35	37	43	45
Gezinslid	10	46	67	37	32	42	50	64	23
Gezinsvorming	105	202	249	292	138	110	136	161	171
Studie	8	21	38	46	44	33	47	37	39
Overig	2	6	20	22	24	14	20	24	19
Totaal	197	443	529	562	450	390	421	488	514

(bron: CBS bewerkt uit Centraal Register Vreemdelingen)

Het aantal Nigerianen dat terugkeert naar het land van herkomst is het hoogst van alle zes groepen in dit boekje. Dit, in combinatie met het relatief lage aantal asieliemigranten, verklaart het relatief lage migratiesaldo van Nigerianen.

Tabel 22 Immigratie van Nigerianen naar Nederland en emigratie

Jaar	Immigratie	Emigratie	Migratiesaldo
1995	371	274	97
1996	600	199	401
1997	603	255	348
1998	619	199	420
1999	561	192	369
2000	518	119	399
2001	569	216	353
2002	538	176	262
2003	603	221	382
2004	447	116	331

(Bron: CBS)

De Nigeriaanse ambassade houdt een bestand bij van Nigerianen in Nederland, maar het betreft hier alleen Nigeriaanse staatsburgers, zoals de employeés van Shell die in Nederland cursussen of een studie komen volgen. Vanwege de koloniale banden met Engeland en de Engelse taal, is dat land in Europa voor Nigerianen populair. Er is veel verkeer tussen Nigerianen in Groot-Brittannië en Nederland, zowel mensen die tijdelijk naar Nederland uit Groot-Brittannië komen als mensen die doormigreren vanuit Nederland naar Groot-Brittannië.

De African Organisations and Business Directory van het Afrika Studiecentrum bevat onder 'Nigeria' een groot aantal bedrijfjes, onder meer van individueel opererende 'business mama's'. Import/export is populair, maar er zijn ook kappers en textiel- en sieradenhandelaarsters die Afrikaanse klanten in Nederland bedienen. De vestigingsplaats van de organisaties is in veel gevallen Amsterdam, Rotterdam of Den Haag. Amsterdam huisvest 25 van de 59 organisaties en ondernemers die door het Afrika Studiecentrum genoemd worden, vaak in Amsterdam Zuid-Oost.

Nigerianen komen met een zekere regelmaat in het nieuws vanwege criminele activiteiten in Nederland. Zo verscheen in 1999 het eerste rapport over Nigeriaanse meisjes die verdwenen uit het asielzoekerscentrum in Roosendaal en later als prostituees in Antwerpen werden teruggevonden (Van Dijk 1999, Oviawe & Iyare 1999, Rasing e.a. 2000). Het Nigeriaans Platform Nederland schat dat er tussen 300 en 400 Nigeriaanse meisjes als prostituee in Nederland werken, terwijl ze een schuld afbetalen aan de organisatie die hen hierheen heeft gebracht. De meisjes zijn afkomstig uit één gebied: Edo State. In 2001 volgde een update (Oviawe e.a. 2001) waaruit bleek dat het aantal meisjes met 25% was toegenomen en de schuld per meisje verdubbeld was. Rond 2002 verschenen Nigeriaanse e-mail criminelen in de Nederlandse media, die vanuit Amsterdam opereren. Zij zenden grote aantallen e-mails rond met het verzoek een paar duizend euro te storten op rekening van

weduwe Abacha of Biko, waarna een enorm bedrag zou vrijkomen. In 2004 blijkt het te gaan om drugshandelaren, die het gestorte bedrag gebruiken om op de Antillen cocaïne te kopen.

11.2 Toelating en verblijfsperspectief

Nigeria kan niet beschouwd worden als een land dat veilig is voor al haar inwoners. Politie, veiligheidsdiensten en leger gebruiken soms excessief geweld bij de bestrijding van misdaad, demonstraties of uitbarstingen van etno-religieuze onrust. Niet alleen door de onrusten zelf maar ook door de pogingen om de orde te herstellen, zijn veel doden gevallen. Het is mogelijk om zich aan negatieve bejegening te onttrekken door zich in een ander deel van Nigeria te vestigen.

De positie van de vrouw is niet gelijk aan die van de man, en het niveau van geweld tegen vrouwen is hoog. Meisjes worden op grote schaal onderworpen aan genitale verminking en gedwongen huwelijk. Daarnaast is er mensenhandel en prostitutie.

Naar schatting zijn er 200.000 ontheemden in Nigeria. Het overgrote deel wordt opgevangen door familie en vrienden, of door gemeenschappen waar hun etnische groep in de meerderheid is.

Terugkeer van uitgeprocedureerde asielzoekers is in principe mogelijk, hoewel feitelijke terugkeer door gebrek aan vervangende reisdocumenten bemoeilijkt wordt (ambtsbericht 2003). Volgens een persbericht heeft de IND in 2002 40 uitgeprocedureerde Nigerianen en in 2003 55 illegale Nigerianen gedwongen per charter uitgezet. Vanwege dit uitzetbeleid mijden mensen die in Nigeria politieke problemen hebben Nederland meer en meer. Maar ook de ons omringende landen hebben geen speciaal beleid voor Nigeriaanse asielzoekers en achten terugkeer verantwoord.

Tabel 23 Instroom en resultaat asielpcedure Nigerianen

	1999	2000	2001	2002	2003
Asielaanvraag	240	282	401	548	414
Machtiging tot voorlopig verblijf	354	390	499	563	604
A-status	1	0	2	2	1
Vergunning tot verblijf	17	17	8	16	11
Voorwaardelijke vergunning tot verblijf	0	0	0	0	0
Afwijzing	312	339	302	685	449
Overig	33	50	197	82	61

(bron: IND)

Uit cijfers van de IND (tabel 23) blijkt dat tussen 1999 en 2003 1.885 Nigerianen in Nederland asiel hebben aangevraagd, 2087 mensen werden afgewezen en 75 kregen een A-status, VTV of VVTV.

12. Integratie in de Nederlandse samenleving

12.1 Arbeid

De meeste Nigerianen zijn om economische redenen en via huwelijksmigratie naar Nederland gekomen. Naar de indruk van onze informanten verklaart dit de relatief beperkte werkloosheid onder Nigerianen. Cijfers die verzameld zijn ten behoeve van de ontwikkeling van de 'Integratiekaart' bevestigen dat Nigerianen in vergelijking met bijvoorbeeld Somaliërs en Sudanese een hoger aandeel werkenden hebben, zie tabel 24 (Van Rijn e.a. 2004). Overigens is het aandeel werkenden onder Ghanezen nóg hoger.

Tabel 24 Aandeel werkenden uit het immigratiecohort sept 1998-sept 1999, 15-60 jarigen, zes immigrantengroepen

	1999	2000	2001	2002
Ghanezen	32,7	41,4	46,7	47,7
Irakezen	11,2	18,3	17,5	17,0
Nigerianen	28,5	36,2	35,0	36,5
Sudanezen	10,1	17,8	24,2	28,2
Somaliërs	6,8	12,7	14,8	17,7
Turken	27,3	42,1	45,3	46,5

(bewerkt uit Van Rijn e.a. 2004)

De scheiding tussen asielmigranten en arbeidsmigranten wordt hier duidelijk. Uit bovengenoemde bron blijkt ook dat Nigerianen in het eerste jaar meteen werk vinden; dit percentage ligt op 28,5%. In de daaropvolgende vier jaar zijn Turken en Ghanezen evenwel succesvoller op de arbeidsmarkt. Daar tegenover staan groepen als Somaliërs en Sudanezen die het aanmerkelijk minder goed doen. Uit de gesprekken die de onderzoekers hielden met Nigerianen blijkt dat zij zeer gemotiveerd zijn om hun inkomen te verbeteren. Er heerst echter een grote ontevredenheid over de toegankelijkheid van de Nederlandse arbeidsmarkt. Een passende baan vinden is volgens de informanten bijna onmogelijk.

'Ik heb een diploma als accountant, ik heb negen jaar geprobeerd een passende baan te vinden, maar ik word niet aangenomen. Om vreemde redenen zoals "U past niet in het team" of "U spreekt te weinig Nederlands'. Als je op een lager niveau solliciteert, is het: "U bent overgekwalficeerd". Het is heel frustrerend. In landen als Canada en Engeland zijn ze blij met hoog opgeleide immigranten, maar hier maken ze geen gebruik van je capaciteiten. Dat zal Nederland op de lange termijn opbreken, in de concurrentie met andere landen. Als ze ons de kans gaven werd een Nigeriaan directeur van de KLM.'

'Zelfs als je als schoonmaker solliciteert, krijg je te horen dat je niet genoeg Nederlands spreekt! Wat voor Nederlands heb je nodig om tafels te vegen? Het zijn smoesjes, er is iets mis met de mentaliteit!'

Toch stelt een van onze informanten dat er minstens 500 mensen van Nigeriaanse afkomst (met een Nederlands paspoort) in middenposities werkzaam zijn bij bedrijven als ABN AMRO, NIKE, United Nations, CMG consulting, IBM consulting, CELTEL Communication, Orange mobile phone, KPN en de FNV. De inkomens van deze medewerkers behoren tot het middenniveau.

Eenmaal in een baan ervaren Nigerianen dat culturele verschillen een rol spelen. In de gesprekken kwam aan de orde dat Nederlanders met hun collega's over de meest persoonlijke dingen praten. Omdat Nigerianen niet gewend zijn op het werk over privésituaties te praten worden zij als afstandelijk ervaren. Ook constateerden onze gespreksdeelnemers dat Nederlanders het niet prettig vinden wanneer een Nigeriaan in een positie boven hen geplaatst wordt. Een Nigeriaan in een lage positie in een organisatie kunnen ze accepteren, maar in de middenfuncties wordt het voor de persoon in kwestie al een gevecht om acceptatie.

Veel Nigerianen zijn geïnteresseerd in het starten van een eigen bedrijfje, maar ook dat blijkt niet eenvoudig. Niet alleen vanwege de vele regeltjes en diploma's maar ook door mechanismen op de arbeidsmarkt die zij discriminerend vinden.

'Ook als je een zaak wilt openen, geven ze je geen kans. Veel Nigerianen gaan met een businessplan naar de bank, maar worden geweigerd! Ik heb mijn bedrijfsplan in perfect Nederlands ingediend, en aanvankelijk leek men geïnteresseerd. Maar bij het tweede bezoek vroeg men ineens: "Wie zit er achter die zaak?". Ik vroeg me af waarom ze dit vroegen. Het antwoord: "ik, en niemand anders" voldeed kennelijk niet, afgewezen! Nederlanders denken

dat alle Nigerianen iets met corruptie en oplichting te maken hebben. Dat is heel beledigend. En dat terwijl degenen die naar Europa verhuisd zijn, juist uit de midden- en hogere klasse komen.'

Door de beperkte mogelijkheden overwegen sommigen door te migreren, meestal naar Groot Brittannië. De discussie hierover zorgt er soms voor dat echtparen uiteen vallen. De een wil blijven, de ander niet. Men vergelijkt de kansen en mogelijkheden in Nederland met de Engelse situatie en komt tot de conclusie dat het daar aanzienlijk makkelijker is om werk te vinden dat past bij je opleidingsniveau. Van Rijn e.a. (2004: 66) laten zien dat ongeveer 25% van de Nigerianen die in 1998 in Nederland aankwamen, na vier jaar weer geëmigreerd is. Dit percentage is hoger dan bij Somaliërs (23%), Ghanezen (22%) of Iraniërs (15%).

12.2 Scholing

In Nigeria is het percentage analfabeten ouder dan vijftien 28%. Harde cijfers ontbreken, maar te oordelen naar migratiemotieven en de demografische cijfers is het inderdaad vooral de ondernemende middenklasse die naar Nederland migreert. Het gaat dan veelal om mensen die minstens een aantal jaren middelbare schoolopleiding hebben of hoger opgeleid zijn. Het startniveau is dus hoog, maar dit verklaart wellicht ook de frustratie als men weinig bereikt op de arbeidsmarkt.

Over het onderwijssysteem voor de kinderen is men ook niet al te tevreden. Nigerianen met kinderen op Nederlandse scholen klagen over het CITO systeem:

'Het systeem is discriminerend. Een Nigeriaan accepteert pas dat zijn kind niet naar de universiteit kan, als hij daar zijn examens niet haalt. Hij weigert te accepteren dat zijn kind op zijn twaalfde al uit het traject naar de universiteit gestuurd wordt.'

12.3 Gezondheid

Nigerianen hebben, net als Congolezen, weinig vertrouwen in de Nederlandse gezondheidszorg. Verhalen over misverstanden en slechte behandeling door ‘witte dokters’ doen overal de ronde.

Een voorbeeld daarvan is een moeder die met haar kind, dat 40 graden koorts had, naar een dokter ging. De dokter weigerde om medicijnen te geven, en zei dat paracetamol genoeg was. Het kind zou vanzelf beter worden. De dame werd zo boos, dat ze een klacht indiende waarin ze de dokter ervan beschuldigde haar kind te willen doden. Ze vertrok naar een zwarte Surinaamse dokter en vertelde al haar vrienden nooit een blanke dokter te vertrouwen. In dit geval begreep de dame de Nederlandse gewoonte niet om voorzichtig te zijn met medicijnen. Omgekeerd kan het ook zijn dat Nederlandse artsen nog onvoldoende weten om te gaan met de problemen van allochtone patiënten, en bijvoorbeeld hun gedrag overdreven dramatisch vinden.

Een onderwerp waar in de internationale literatuur aandacht voor is, is vrouwenbesnijdenis in Nigeria (WHO 1999, Rahman & Toubia 2000). Het Nigeriaanse Ministerie van Gezondheid tracht vrouwenbesnijdenis die vooral in het islamitische noorden van het land voorkomt uit te bannen. Vrouwenbesnijdenis komt onder meer dan 80% van de Nigeriaanse vrouwen voor. Het betreft een minder ingrijpende variant dan bij Somalische en Sudanese vrouwen. (WHO 1999, Rahan & Toubia 2000. Volgens een brief van de minister van VWS aan de Tweede Kamer (2004) wordt in Nigeria 90% van alle vrouwen/meisjes besneden.

In hoeverre vrouwelijke genitale verminking in Nederland voorkomt, is niet volledig duidelijk bij gebrek aan onderzoeksfeiten. De Raad voor de Volksgezondheid en de Zorg komt na consultatie van professionals in de zorg en het onderwijs in Tilburg en Amsterdam (in deze steden woont samen een vijfde van de risicogroepen in Nederland) tot de conclusie dat jaarlijks ten minste 50 in Nederland wonende minderjarige meisjes worden

besneden. In nagenoeg alle gevallen gaat het om de minder ernstige vormen. (Rapport 'Vrouwelijke genitale verminking nader bekeken', www.commissie-fgm.nl)

12.4 Huisvesting

Nigerianen wonen redelijk gespreid over Nederland, maar wel met grote concentraties in Noord- en Zuid-Holland, zoals te zien is in tabel 25.

Tabel 25 Spreiding van Nigerianen over de provincies

Provincie	Aantal per 1 jan 2004
Drenthe	170
Flevoland	371
Friesland	224
Gelderland	550
Groningen	198
Limburg	366
Noord-Brabant	877
Noord-Holland	1.683
Overijssel	209
Utrecht	374
Zeeland	128
Zuid-Holland	2.148

(brond: CBS)

De grootste concentratie van Nigerianen woont in Amsterdam - namelijk 967 mensen - en Den Haag - 716 mensen. Verder zijn er 387 Nigerianen in Rotterdam en 95 in Utrecht. De rest woont verspreid over Nederland.

12.5 Sociale relaties

Voor Nigerianen in Nederland is de kerk een belangrijk bindmiddel. De Afrikaanse kerken hebben vestigingen in de grote steden. Zij beogen te bereiken dat de kerkgangers zich beter thuis voelen in Nederland en het

gevoel krijgen broeders en zusters te zijn. De tegenstelling tussen moslims en christenen, die in Nigeria regelmatig problemen veroorzaakt, speelt in Nederland nauwelijks.

Er lijken veel relaties te bestaan tussen Nigerianen en Surinamers, vooral in stadswijken als de Amsterdamse Bijlmermeer. Een aantal deelnemers aan de gesprekken had ook een Surinaamse partner. Met hun Nederlandse burens hebben de meeste informanten goede contacten, hoewel dat makkelijker is in kleinere plaatsen dan in de grote stad. In het persoonlijke contact met Nederlanders heeft men geen directe problemen, maar toch is er op een abstracter niveau wantrouwen en het gevoel niet geaccepteerd te worden.

12.6 Organisaties

Er zijn 21 Nigeriaanse (non profit) organisaties in Nederland. De meesten zijn in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag gevestigd. In Amsterdam is het 'Nigerian Democratic Movement in the Netherlands' gevestigd, intussen omgevormd tot 'Nigerian Platform Netherlands' (NPN). Twee grote etnische groepen, de Yoruba en de Igbo, zijn herkenbaar in de 'Stichting Yorubata' en 'Oduduwa Descendant Association', c.q. de 'Vereniging Igbo Cultural Association of Nigeria the Netherlands' en 'Umuada Igbo of Nigeria'. Op de website van 'Umuada Igbo' (zie <http://www.umuadaigbo.nl/>) is te zien dat het om een vrouwenorganisatie gaat, die bijvoorbeeld de viering van de start van de yam-oogst met een culturele show in Nederland herdenkt.

Er zijn wel christelijke maar geen moslimorganisaties van Nigerianen in Nederland. Dit wijst erop dat het vooral de christenen zijn geweest die naar Europa vertrekken, en niet de moslims. Er zijn twee christelijke organisaties: 'Stichting Berea, Bible College Obobu Nigeria' en de 'Stichting Nigerian Christian Association The Netherlands'. De pinksterkerken zijn voor een deel gemengd: Nigerianen, Ghanezen, Surinamers. 'Deeper Christian Life' (in Eindhoven) en 'New Anointing Ministries' in Amsterdam

Zuid-Oost worden door het Afrika Studiecentrum tot Nigeriaanse organisaties gerekend, het gaat om een vestiging van internationale bewegingen. Het ligt voor de hand dat Engels sprekende Afrikanen meer samenwerken. Dat geldt ook voor Ghanezen en Nigerianen.

Adressen van organisaties van Nigerianen

Nigerian Platform Netherlands (NPN)

Adres: Postbus 92217

1090 AE Amsterdam

Contactpersoon: Paul Oviawe

e-mail: poviawe@yahoo.com

Nigerian Women Association

Adres: Postbus 92217

1090 AE Amsterdam

telefoon (werk): 020-665 41 63

e-mail: otselu@yahoo.com

contactpersonen: Stella Ayemoba of Joyce Wekpe

tel. Stella 06-15303427 Joyce 06-153 03 427

The Nigeria Foundation

Groeneveen 380

1103 EZ Amsterdam

contactpersoon dhr Ugo Iheukumere

tel mobiel: 06-25457144

e-mail: ugo131@hotmail.com

Dit platform heeft verschillende organisaties van Nigerianen bijeengebracht. De lidorganisaties zijn vooral op etnische basis georganiseerd. Het platform heeft een groot congres georganiseerd in samenwerking met Pari Passu Consultancy over integratie van Nigerianen. Men wil tegen het negatieve stigma vechten dat Nigerianen in Nederland hebben. Ook tracht men een informatiepunt op te zetten om Nigerianen te helpen.

Sudanezen

13. Schets van land en volk

13.1 Geografie

Sudan is 2.505.813 km² groot (60 x Nederland) en van noord naar zuid 2.100 km lang. In het noorden grenst het land aan Egypte, in het westen aan Libië en Tsjaad, in het oosten aan Ethiopië en Eritrea en in het zuiden aan de Centraal Afrikaanse Republiek, DR Congo, Uganda en Kenia. De kust met de Rode Zee is 853 km lang.

Figuur 7 Kaart Sudan

bron: U.S. Central Intelligence Service)

Er komen verschillende klimaatzones in het enorme land voor. In het noorden liggen de Noordelijke en de Nubische woestijn, uitlopers van de Sahara. Deze loopt over in halfwoestijn (steppe) en droge savanne. Ten zuiden van de lijn Malakal wordt het klimaat natter: de overstromingsvlakte van de witte Nijl en haar zijrivieren (de Sudd moerassen) en de vochtige bossavanne lopen aan de zuidgrens met Congo over in regenwoud. Op diverse plaatsen

zijn bergketens, onder meer in het midden van het land (de Nuba bergen), bij de grens van Tsjaad, bij de grens met Uganda en bij de Rode Zee. De twee grote rivieren, de blauwe en de witte Nijl, komen bij Khartoem bij elkaar. De belangrijkste bodemschat is aardolie, die in Darfur (ten zuiden van Nyala) en het Zuiden (ten oosten van Waw en nabij Bor) gewonnen wordt. De olieraffinage vindt bij Kusti en in Port Sudan, de grootste havenstad, plaats. Andere exportproducten zijn katoen, sesam, Arabisch gom, huiden en vlees.

13.2 Demografie

Sudan heeft naar schatting 35 miljoen inwoners (UN 2005), met een grote verscheidenheid aan talen (meer dan 100) en stammen (circa 600). De urbanisatiegraad is 24% en neemt elk jaar met 5% toe. Het land telt tussen één en twee miljoen halfnomaden en een half miljoen oogstarbeiders, die enkele maanden per jaar in een van de grote landbouwprojecten werken. Immigranten uit West Afrika trekken van oudsher via de karavaanroutes naar de uitgestrekte plantages.

Het CIA World Factbook maakt onderscheid tussen zwarte bevolking (52%), Arabieren (39%) en Beja, nomadische herders die verspreid over de woestijngebieden in Sudan, Egypte en Eritrea wonen (6%). Tot de zwarte bevolking behoren onder meer: Dinka, Nuba, Nuer en Fur. Veder zijn er nog de Nubiërs, die leven in het uiterste noorden nabij de grens met Egypte.

Degenen die zich tot de Arabieren rekenen, zijn in werkelijkheid sterk vermengd met Nubiërs, Beja en zwarte Afrikanen en hebben ook een veel donkerder huid dan de oorspronkelijke immigranten uit het Arabische schiereiland. Nubiërs leven vooral langs de Nijl en verbouwen dadels, bonen en maïs. De Fur zijn het belangrijkste niet-Arabisch volk van West-Sudan, naast de Zaghawa. De Afrikaanse 'Nilotische' volken van Zuid-Sudan (Dinka, Nuer, Shilluk, Anuak, Acholi, e.a.) leven traditioneel vooral van veehouderij, enige landbouw en soms van het verzamelen van groenten en noten. Deze groepen zijn vertegenwoordigd in het verzet (SPLM/A) tegen de centrale Sudanese regering. Naast deze Sudanese groepen zijn er grote aantallen vluchtelingen uit Ethiopië, Eritrea, Tsjaad, Uganda en Congo.

De nationale of officiële taal van Sudan is het standaard Arabisch. Als moedertaal spreken Sudanese de taal van hun etnische groep. Het land kent circa 100 talen, die zijn onderverdeeld naar taalfamilie en daarbinnen naar taalgroep. In de dagelijkse communicatie tussen sprekers van verschillende moedertalen worden varianten van Zuid-Sudanees

gesproken Arabisch ('Arabi Juba') gebruikt. In contacten met opgeleide (Zuid-)Sudanezen en buitenlanders kan gebruik gemaakt worden van het Engels. (Zie ook Van Beurden 1998)

13.3 Religie

Tussen 350 en 639 was noord Sudan overwegend christelijk (Van Beurden, 1998:8). Vanaf die periode mengden Arabische stammen zich met de reeds in het gebied woonachtige Afrikaanse volken en vond, mede door onderlinge huwelijken, op grote schaal arabisering en islamisering plaats. Na de dertiende eeuw was het christendom er nagenoeg verdwenen. Thans is circa 90 % van de bevolking in dit deel van Sudan moslim. Zwart-Afrikaanse (islamitische) stammen en bevolkingsgroepen zijn onder andere de Beja, de Fur en de Nubiërs. In de regio Khartoem verblijven daarnaast circa twee miljoen ontheemden die uit het zuiden en voor een kleiner deel uit het westen afkomstig zijn en hoofdzakelijk animistisch of christelijk zijn. Tot slot wonen in Noord-Sudan circa 150.000 Koptische christenen.

In zuid Sudan leven overwegend zwart-Afrikaanse stammen, waarvan de Dinka, Nuer en Shilluk de omvangrijkste zijn. De religie van deze stammen is overwegend animistisch (circa 70%) of christelijk (circa 20%), en de cultuur verschilt wezenlijk van die van het Arabische en gearabiseerde bevolkingsdeel in het noorden. Het christendom is aanvankelijk vanuit Egypte/Ethiopië en later door missionarissen en zendelingen in Sudan verspreid. Naast kopten en rooms-katholieken, zijn Amerikaanse presbyterianen en de Engelse Church Missionary Society er actief.

13.4 Politieke geschiedenis

Rond 1900 vestigden de Britten een vorm van koloniaal bestuur in Sudan. Ze herstelden de historische scheiding tussen Noord en Zuid-Sudan en stelden inheemse leiders aan. Vanuit Noord-Sudan groeide na de eerste wereldoorlog de behoefte aan sociale hervorming en zelfbeschikking (Van Beurden 1998). Dit leidde uiteindelijk in 1956 tot onafhankelijkheid.

Sinds de onafhankelijkheid is Sudan, met een onderbreking tussen 1972 en 1983, in een complexe burgeroorlog verwickeld. Deze heeft politiek-economische, religieuze en culturele oorzaken en speelt zich af op de scheidslijn van de Arabische wereld en sub-Sahara Afrika. Het (islamitische) noorden van het land wordt grotendeels beheerst door de Sudanese overheid, terwijl het (christelijk/animistische) zuiden in handen is van verschillende militieën en rebellenbewegingen, waarvan de SPLM/A (Sudan People's Liberation Movement/Army (SPLM/A) de grootste is. De conflicten tussen de regering en de rebellenbewegingen worden gecompliceerd door lokale conflicten, al dan niet van tribaal karakter. Ook de vondst en exploitatie van olie in het zuiden en westen van Sudan speelt in het conflict een belangrijke rol.

Een internationaal bekende brandhaard is de regio Darfur (west Sudan, in 1916 door de Britten bij het huidige Sudan gevoegd), waar van oudsher een tegenstelling heerst tussen nomadische, Arabisch sprekende stammen (noord Darfur) en niet-Arabisch sprekende landbouwers (zuid Darfur). Darfur betekent 'huis van de Fur'. De Fur hadden eeuwen geleden een sultanaat, maar werden teruggedrongen door Arabische immigranten. De Sudanese regering bevoordeelt de Arabische stammen en bewapent hen in de strijd tegen de zuidelijke rebellen. De strijd in dit gebiedsdeel laaide in 2003 op, werden honderden dorpen verwoest en kwamen minstens 200.000 mensen om het leven door geweld, ondervoeding en ziekte. Vanaf februari 2005 stabiliseerde de veiligheidssituatie in Darfur zich enigszins.

Op 9 januari 2005 tekenden de Sudanese regering en SPLM/A-leider John Garang een vredesakkoord, met gedetailleerde afspraken over een nieuwe staatsinrichting en een herverdeling van de macht. De zuidelijke deelstaten krijgen daarin een grote mate van autonomie, en mogen ze zich in 2011 via een referendum uitspreken over zelfbeschikking. Een van de belangrijkste uitdagingen van de Sudanese regering en de SPLM/A om draagvlak te krijgen voor het akkoord bij de talloze andere partijen en bewegingen, en

hen binnen het politieke bestel te krijgen. Of het tot een duurzame vrede zal komen, al dan niet met afsplitsing van het zuiden in een zelfstandige staat, is niet zeker. Veel van de zuidelijke oppositionele groepen herkennen zich niet in het vredesakkoord en kunnen (gewapend) verzet blijven uitvoeren. De dood in een helikopterongeluk op 1 augustus 2005 van de pas geïnstalleerde vice-president John Garang heeft de toekomst opnieuw onzeker gemaakt.

14. De Sudanese bevolking in Nederland

14.1 Demografische data

Na Afghanisten en Burundi was Sudan in 2004 met meer dan een half miljoen vluchtelingen derde op de ranglijst van landen die vluchtelingen genereren (VluchtelingenWerk 2004). Deze vluchtelingen komen vooral uit het zuiden van Sudan en uit de regio Darfur. Onder de zuiderlingen zijn veel Dinka's. Veruit de meeste Sudanese komen naar Nederland als asielzoeker. (zie tabel 28). Het hoogtepunt van Sudanese asielaanvragen in Nederland lag tussen de jaren 1995 en 2003. De situatie in Zuid-Sudan was toen zeer slecht.

Als gevolg van asiemigratie stijgt de Sudanese populatie in Nederland. Waren er in 1996 nog slechts 943 Sudanese in Nederland, in 2004 is hun aantal gestegen tot 7.626. 17% ervan behoort tot de tweede generatie.

Tabel 26 Eerste en tweede generatie Sudanese per 1 jan. 1996 t/m 2005

	Totaal	1e generatie	2e generatie
1996	943	806	137
1997	1.229	1.058	171
1998	1.936	1.699	237
1999	3.023	2.696	327
2000	3.919	3.453	466
2001	5.497	4.818	679
2002	6.935	6.046	889
2003	7.629	6.513	1.116
2004	7.626	6.319	1.307
2005	7.285	5.798	1.487

(Bron: CBS)

De cijfers van het CBS betreffen diegenen die in een gemeente staan ingeschreven. Volgens de Jaarrapportage Vreemdelingenketen van het Ministerie van Justitie waren er op 1 januari 2004 1.940 Sudanese asielzoekers in procedure. Uit tabel 27 blijkt dat de meeste Sudanese alleenstaand zijn (2.951). De tweede categorie leeft in gezinsverband (gehuwd met kinderen).

Tabel 27 Type huishouden Sudanese per 1 januari 2004

Type huishouden	Aantal
Thuiswonend kind	2.032
Alleenstaand	2.940
Niet gehuwd, zonder kinderen	336
Gehuwd, zonder kinderen	222
Niet gehuwd, met kinderen	173
Gehuwd, met kinderen	1.169
Ouder in éénouderhuishouden	293
Overig lid huishouden	373
In institutioneel gezin	88
Totaal	7.626

(bron: CBS)

Tabel 28 Immigratie van Sudanese naar Nederland

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Arbeid	2	-	3	4	4	8	6	4	4
Asiel	178	240	629	895	720	1.328	1.237	621	274
Gezinshereniging	11	28	35	65	55	65	58	53	44
Gezinslid	-	6	2	7	1	10	3	3	-
Gezinsvorming	4	5	12	20	41	46	56	68	63
Studie	3	20	23	26	29	28	12	17	4
Overig	-	3	3	4	1	6	7	9	2
Totaal	199	304	706	1.021	851	1.493	1.379	774	389

(Bron: CBS)

Een klein percentage komt voor gezinsvorming en studie naar Nederland. Volgens onze informanten is een deel van de Sudanese die in de bevolkingsregisters voorkomen inmiddels doorgemigreerd naar Groot Britannië, waarbij mogelijk een aantal personen zich niet heeft uitgeschreven bij de Nederlandse bevolkingsregisters. Naast deze vertekening waardoor het cijfer naar beneden moet worden bijgesteld, zijn er ook veel illegalen waardoor het cijfer naar boven moet worden bijgesteld. Vermoedelijk verblijft een stijgend aantal afgewezen asielzoekers illegaal in Nederland. Er zijn ook indicaties dat een aanzienlijk aantal niet Sudanese zich bij een asielaanvraag heeft uitgegeven voor Sudanese en op deze titel thans in de statistieken staat, maar duidelijke cijfers ontbreken.

In tabel 29 is te zien dat weinig Sudanese emigreren. Het betrof in 2003 slechts 53 mensen. De onveilige situatie daar is hieraan debet. Het is mogelijk dat meer zuiderlingen in de toekomst terug migreren, als blijkt dat het vredesakkoord ook in het zuiden tot een duurzame, vreedzame situatie voor de burgers leidt.

Tabel 29 Sudanese immigratie naar Nederland en emigratie

Jaar	Immigratie	Emigratie	Migratiesaldo
1995	223	10	213
1996	298	26	272
1997	578	27	551
1998	938	11	927
1999	793	26	767
2000	1.491	40	1.451
2001	1.340	33	1.307
2002	796	36	760
2003	399	53	346
2004	178	94	84

(Bron: CBS)

14.2 Toelating en verblijfsperspectief

Uit tabel 30 blijkt dat tussen 1999 en 2003 4.794 Sudanesezielingen asiel hebben aangevraagd. Van 8.185 personen werd in diezelfde periode het asielverzoek afgewezen. (Het hogere aantal afwijzingen in relatie tot het aantal aanvragen houdt verband met het feit dat asielzoekers die in eerdere jaren asiel hebben aangevraagd hun afwijzing ontvingen in bovengenoemde periode.) 1.564 personen kregen een verblijfstitel: A-status, VTV of VVTV.

Tabel 30 Instroom en resultaat asielprocedure Sudanesezen

	1999	2000	2001	2002	2003
Asielaanvraag	1.694	1.426	869	511	294
Machtiging tot voorlopig verblijf	184	162	137	241	220
A-status	54	68	61	54	44
Vergunning tot verblijf	136	134	150	239	99
Voorwaardelijke vergunning tot verblijf	118	216	110	52	29
Afwijzing	1.851	2.124	1.271	2.195	744
Overig	198	288	725	291	164

(bron: IND)

Sinds 2002 is het aantal asielverzoeken aanmerkelijk terug gelopen. Vermoedelijk kiezen Sudanesezen die hun land moeten verlaten minder snel voor Nederland sinds de invoering van de Vreemdelingenwet 2000 (1 april 2001). In elk geval is de situatie in Sudan nog zeer instabiel. In het ambtsbericht 2005 wordt Sudan op grond van de veiligheidssituatie ingedeeld in relatief veilige gebieden (situatie is enigszins stabiel) en onveilige gebieden (bevolking loopt aanzienlijke risico's op militaire activiteiten en stammenconflicten). Daartussenin zitten regio's in een overgangssituatie. Onveilig is het volgens het ambtsbericht in Noord-, West- en Zuid-Darfur, in de zuidelijke deelstaten voor zover niet in handen van de regering en in een aantal andere specifieke gebieden (zie het ambtsbericht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, mei 2005).

Sinds 8 september 2000 voert Nederland een beleid van partiële categoriale bescherming voor de zuidelijke niet-Arabische bevolkingsgroepen en de Nuba-bevolkingsgroepen. Dit beleid is in 2004 uitgebreid met de niet-Arabische bevolkingsgroepen uit de deelstaten Noord-, West- en Zuid-Darfur. Personen die zich sterk hebben geprofileerd op politiek of religieus gebied, inclusief afvallige moslims, kunnen een verblijfsvergunning asiel

bepaalde tijd verkrijgen. (Vreemdelingencirculaire, juni 2004). Het ambtsbericht meldt verder dat in de landen die Nederland omringen asielaanvragen van Sudanese individueel worden beoordeeld. Het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland verlenen leden van de rebellenbeweging SLM/A (Sudanese Liberation Movement/Army) en JEM (Justice and Equality Movement) asiel, zij het met uitzonderingen. België kent een niet-terugkeer clausule voor afgewezen asielzoekers afkomstig uit Darfur.

15. Integratie in de Nederlandse samenleving

Over Sudanese in Nederland zijn geen algemene survey data beschikbaar. Wel is door de 'South Sudanese Women's Association in the Netherlands' (SSWAN) een enquête gehouden onder 50 vrouwen (Andrews & Mono Lukayo 2004 a en b). Verder zijn de data in deze sectie verzameld met behulp van vertegenwoordigers van organisaties van Sudanese en een focusgroepbijeenkomst.

15.1 Arbeid

In een onderzoek van het WODC wordt de arbeidsparticipatie van een aantal immigrantengroepen vergeleken, waaronder Sudanese (Van Rijn e.a. 2004). Het percentage uitkeringsgerechtigden onder Sudanese ligt na 4 jaar in Nederland rond de 20% (Ter vergelijking: onder Afghanen is het 52% en onder Turken en Marokkanen ongeveer 45%).

Het percentage werkenden van het immigratiecohort september 1998-september 1999 laat een langzaam stijgende lijn zien 10,1% (1999), 17,8% (2000), 24,2% (2001) en 28,2% (2002). Opvallend is dat het percentage werkende Sudanese vier jaar na immigratie (28,2%) hoger is dan dat van andere groepen als Somaliërs (17,7%) en Irakezen (17,0%).

De Sudanese informanten klagen over de moeilijkheden die zij ondervinden in het verwerven van een positie op de Nederlandse arbeidsmarkt. Sudanese mannen zijn zeer gemotiveerd om te werken.

Werkloosheid is in hun beleving een schande en past niet bij de rol die zij in het gezin hebben. Maar hoger opgeleiden geven aan in Nederland nauwelijks aan een baan te kunnen komen die past bij hun opleiding. Alleen bij internationale bedrijven en instellingen die in het Engels opereren maakt men nog kans. Deze situatie geeft Sudanese het gevoel dat Nederland zelf de integratie tegen gaat. Deze ambiguïteit stoort hen: aan de ene kant ligt er nadruk op integreren, aan de andere kant wordt Sudanese geen kans geboden.

Sommigen trachten via vrijwilligerswerk te bewijzen dat ze capabel zijn. Een informant werkte vrijwillig als webdesigner bij een gemeentelijke overheidsdienst, maar toen daar vervolgens een vacature op dat terrein ontstond, werd hij niet aangenomen. Naar de mening van de informanten verliest Nederland op deze manier hooggekwalificeerde mensen. Doormigratie naar Engeland wordt door velen als het enige alternatief gezien.

15.2 Scholing

Het opleidingsniveau van Sudanese in Nederland is verhoudingsgewijs hoog. Hoewel Sudan een land is waar meisjes veel minder kansen hebben om een opleiding te volgen dan jongens, valt het hoge opleidingsniveau van de vrouwen in de survey van SSWAN op. Van de 50 ondervraagde vrouwen hadden er 41 meer opleiding dan basisschool. Drie vrouwen waren analfabeet. Daarentegen had 20% van de ondervraagde vrouwen een opleiding op een 'college' (tot leraar) of op een universiteit gevolgd. Volgens de auteurs hebben degenen die hun middelbare opleiding niet hebben afgemaakt dit gedaan vanwege gebrek aan goede scholen of schoolgeld, door de oorlogssituatie, of omdat zij gingen trouwen. Het percentage hoger opgeleide mannen is naar alle waarschijnlijkheid nog aanzienlijk hoger dan onder vrouwen. Ook uit de gesprekken met informanten hebben wij kunnen opmaken dat het opleidingsniveau zeer hoog is.

Het is voor Sudanese asielzoekers frustrerend niet direct bij aankomst in een asielzoekerscentrum te kunnen beginnen met een taalcursus, maar daarmee te moeten wachten tot men een status heeft. Velen proberen direct na aankomst Nederlands te leren met behulp van een boekje. Komt men uiteindelijk in aanmerking voor een cursus dan is Dit is naar de mening van informanten niet alleen te laat, maar is de cursus ook veel te kort. Veel informanten zouden in Nederland verder willen studeren, maar komen vanwege hun leeftijd niet meer in aanmerking voor studiefinanciering. Deze beperking is opnieuw een reden om door te migreren naar Engeland.

In het onderwijs voor de kinderen ervaart men dezelfde problemen als de andere Afrikaanse groepen die in dit boekje beschreven zijn. Volgens Sudanese leidt het Nederlandse onderwijs buitenlandse kinderen bijna automatisch in de richting van ongeschoold werk. Op de lagere school hebben ze een lager taalniveau dan de andere kinderen, waardoor er een risico is dat ze doorstromen naar speciaal onderwijs. Veel kinderen komen vervolgens op het lager beroepsonderwijs terecht en ontvangen geen stimulansen om verder te leren.

15.3 Huisvesting

Sudanezen wonen verspreid door Nederland. In Noord- en Zuid-Holland leven de grootste concentraties, maar ook in Gelderland verblijven relatief veel Sudanezen.

Tabel 31 Spreiding van Sudanezen over de provincies in Nederland

Provincie	Aantal per 1 jan. 2004
Drenthe	155
Flevoland	146
Friesland	255
Gelderland	901
Groningen	454
Limburg	352
Noord-Brabant	687
Noord-Holland	1.454
Overijssel	343
Utrecht	703
Zeeland	107
Zuid-Holland	2.069

Bron: CBS)

Grote concentraties zijn te vinden in Amsterdam (696) en Den Haag (694). In Rotterdam wonen 437 Sudanezen, en in Utrecht 227. De meesten huren in de sociale sector, mede vanwege hun beperkte inkomensniveau.

15.4 Sociale relaties

Sudanezen beschrijven hun relaties met Nederlanders als goed, zolang het niet gaat om een Nederlander 'achter een bureau'. Sudanezen hebben de ervaring dat Nederlanders in de straat of als burens aardig zijn, maar de problemen beginnen zodra je bij een instantie aanklopt. Dan gedragen Nederlanders zich in hun beleving als niet geïnteresseerd en oncoöperatief. De frustraties en ervaringen van ongelijke behandeling betreffen niet alleen de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), maar ook instanties als het Centrum Werk en Inkomen (CWI).

De meeste Sudanezen zijn getrouwd, soms met iemand die (nog) niet in Nederland woont. Scheidingen komen nauwelijks voor, want de huwelijken

zijn op traditionele wijze geregeld. Dit laatste houdt in dat tussen twee families veelal goederen en/of vee is uitgewisseld, afhankelijk van het gebied waar men vandaan komt.

Er zijn veel mensen met traumatische ervaringen, die zich zorgen maken over hun familie en dorpsgenoten. Zodra de regio waar men vandaan komt veilig genoeg is wil men terug. Men maakt zich zorgen over de kinderen, die op Nederlandse scholen met klasgenootjes 'verkeerde gewoonten' opdoen, zoals brutaal zijn, cadeautjes vragen. Vooral meisjes kunnen door de invloed van de Westerse cultuur problemen krijgen als ze terugkeren naar Sudan. Wanneer dochters voor hun huwelijk vrijelijk met jongens omgaan, kan dat hun reputatie als betrouwbare huwelijkspartner in Sudan teniet doen. Het beeld bestaat dat het in Groot-Brittannië makkelijker is aan de eigen cultuur vast te houden dan in Nederland. Er zijn buurten waar overwegend moslims wonen en waar een islamitische manier van leven geaccepteerd wordt. In Nederland gebruiken kinderen veel Nederlandse voorzieningen, maar ouders ervaren dat als een risico tot verwestering. Aan de andere kant realiseren veel ouders zich ook dat ze zich ten aanzien van de wensen van hun kinderen flexibel moeten opstellen. Het valt op dat Sudanesezinnen nauwelijks voorkomen in criminaliteitsstatistieken (Kromhout & Van San 2003:61).

Besnijden van vrouwen/meisjes vindt in Sudan op grote schaal plaats. Circa 90% van hen is in het land van herkomst besneden (Brief minister VWS aan Tweede Kamer, 23 april 2004). In hoeverre onder Sudanesezinnen ook besnijdenissen van vrouwen/meisjes plaatsvinden in Nederland, is nog in onderzoek. In Sudan betreft het overwegend de faraonische variant van besnijdenis die bij bevallingen ernstige complicaties kan opleveren.

15.5 Organisaties

Bij de Kamer van Koophandel en het Afrika Studiecentrum (Yohannes 1999) zijn 43 Sudanese organisaties bekend. Daarvan zijn er 10 in Den

Haag en omgeving, 8 in Amsterdam, 3 in Arnhem, 3 in Leiden en 2 in Rotterdam en 2 in Nijmegen gevestigd. Verder zijn er organisaties in onder meer Breda, Eindhoven, Helmond, Lelystad en Groningen.

In 2004 hebben 30 organisaties zich verenigd in de 'Sudan Civil Society Forum in the Netherlands'. Dit Forum heeft de organisaties bij elkaar gebracht om een aanspreekpunt te hebben voor Nederlandse organisaties als NOVIB. Nederlandse ontwikkelingsorganisaties besteden steeds meer aandacht aan samenwerking met zelforganisaties van migranten in Nederland. Er zijn geen politieke organisaties betrokken bij het Sudan Forum, hoewel veel personen wel contact hebben met politieke organisaties. Naast het Forum is er de 'National Democratic Alliance' (NDA), een puur politiek overkoepelend orgaan voor de Sudanese oppositie, politieke partijen, vakbonden en de militaire facties, waaronder SPLM/A.

In Amsterdam is de Sudanese Gemeenschap Nederland (SGN) een belangrijk aanspreekpunt. Deze organisatie werkt samen met andere Sudanese groepen, en ook met 22 organisaties die samenwerken vanuit het 'Wereldpand' in Amsterdam. In Den Haag is het Nieuw Sudan Organisatie Netwerk (NSON) actief. NSON werkt samen met de gemeente Den Haag, bemiddelt bij problemen met werk geld, gezondheid, overkomst van huwelijkspartners en de opvoeding van de kinderen. Ook helpen vrijwilligers om psycho-sociale problemen aan te pakken, die belemmerend kunnen werken op de arbeidsmarkt. (NSON Overzicht Plan 2004).

Een deel van de Sudanese organisaties houdt zich bezig met humanitaire hulp. Twee zeer actieve groepen zijn 'Sudanese Orphans Support Trust' (SOST) in Den Haag en de 'Stichting Projectkoppeling Eindhoven-Gedaref' (SPEG). De eerste organisatie ondersteunt wezen, de tweede zet landbouwkundige projecten op.

Ook zijn er enkele organisaties die de mensenrechten in Sudan vanuit Nederland willen bevorderen, waaronder de 'Sudan Human Rights Organisation' (SHRO), 'Sudanese Victims of Torture Group' (SVTG), en Stichting Sawa Sawa (in Nijmegen).

De religieuze organisaties zijn vooral christelijk en niet islamitisch, zoals de 'Sudanese Christian Fellowship' en 'the Sudanese Gospel Mission' in Houten.

Een aantal Sudanese organisaties is afkomstig uit een specifieke regio van Sudan, zoals de 'Culturele Vereniging Darfur' en 'Stichting Nubia' (in Amsterdam), de 'Stichting Concept Nubian Culture' (Helmond) en de 'Stichting voor de Zuid-Sudanese gemeenschap in Sint Maarten' (Nuba Mountains Solidarity Abroad NMSA, Den Haag).

Er zijn drie vrouwenorganisatie: 'The Southern Sudanese Women's Association in The Netherlands' (SSWAN (in Voorburg), the 'Sudanese Women's Alliance' (SWA) in Voorburg en 'The Nuba Women's Association' in Boxtel.

Adressen van landelijke organisaties van Sudanese

Sudan Civil Society Forum

Van Ostadestraat 200

2526 GJ Den Haag.

contactpersoon: Mohamed Gamaleldin

tel: 070-3888564

e-mail: nson2003@yahoo.com

Het betreft een federatie die 42 Sudanese organisaties bindt, uit alle regio's van Sudan en met uiteenlopende doelen. Politieke organisaties zijn er niet bij aangesloten. Het forum wordt door NOVIB ondersteund.

Sudanese Gemeenschap in Nederland (SGN)

Adres: Maarsenhof 156

1106 NW Amsterdam

contactpersoon: Saad Abdulmahmoud

telefoon: 020-696 09 91

e-mail: saad@planet.nl

Nieuw Sudan Organisaties Netwerk (NSON)

Van Ostadestraat 200

2526 GJ Den Haag

contactpersoon: Mohamed Gamaleldin

tel. 070-3888564

e-mail: nson2003@yahoo.com

The Organisation of the Southern Sudanese Community (OSSC)

Postbus 57

2501 CB Den Haag

contactpersoon: Peter Hakim Justin

tel: 06-23554518

e-mail: ossc_holland@hotmail.com

Stichting Sawa Sawa

Meijhorst 1243

6537 HE Nijmegen

Tel: 024-3444186

E-mail: imadadam@yahoo.com

Contacpersoon: Imadaddin Babikir

(mensenrechten)

Stichting Projectkoppeling Eindhoven-Gedaref (SPEG)

Plutostraat 142

5632 CL Eindhoven

contactpersoon: Omer Saeed

tel: 040-2480032

e-mail: o.saeed@chello.nl

De organisatie tracht met Sudanese in Nederland ontwikkelingsprojecten op te zetten op landbouwkundig gebied in samenwerking met ICCO en NOVIB

WVS-Darfur

Frans Halsstraat 47 D

1072 BL Amsterdam

tel: 020-6738326

e-mail: idris.m@celtel.com

South Sudanese Women's Association in the Netherlands (SSWAN)

contactpersoon: Florence Andrews

e-mail: florencete66@hotmail.com

tel. 070-3451082 of 06-18565766

Deze organisatie richt zich op het ondersteunen van Sudanese vrouwen in Nederland. Men houdt ondermeer discussiebijeenkomsten over integratie in samenwerking met NOVIB en Cordaid.

Sudanese Orphans Support Trust (SOST)

contactpersonen: Nelson Mono Lukajo en Florence Andrews

070-3451082

e-mail: sost48@yahoo.com

<http://www.sost.nl>

Deze organisatie tracht wezen te steunen en onderhouden.

Sudanese Asielzoekers Comite
's-Gravendijkwal 28
3014 EC Rotterdam
contactpersoon: Yagoub Kibeida
tel:06-10553177
e-mail: kibeda@hotmail.com

Nuba Mountains Solidarity Abroad (NMSA)
Postbus 13147
2501 EC Den Haag
Contactpersoon: dhr. Osman Solma
e-mail: Solma002@planet.nl

16. Samenvatting en conclusies

In dit boekje zijn zes immigrantengroepen beschreven die tot de grotere Afrikaanse groepen in Nederland behoren, namelijk Angolezen, Eritreërs, Ethiopiërs, Congolozen uit DR Congo, Nigerianen en Sudanezen. Eerder waren in deze profielreeks afzonderlijke boekjes verschenen over Somaliërs (in het jaar 2000), Ghanezen (2000) en Kaapverdianen (2004).

16.1 Demografische ontwikkelingen

Op 1 januari 2005 registreerde het Nederlandse bevolkingsregister een bevolkingsgroep van 11.601 Angolezen. Dit zijn personen die zelf in dat land geboren zijn en hun kinderen, en is inclusief het aantal genaturaliseerden. Bij de andere groepen zijn de aantallen als volgt: Eritreërs (794), Ethiopiërs (10.292), Congolezen (DR Congo) (8.337), Nigerianen (7.615) en Sudanezen (7.285). Bij alle groepen stijgt de populatie in Nederland jaar na jaar, zowel vanwege de binnenkomst van landgenoten (1e generatie) als door geboorten in Nederland (2e generatie). Opvallend is dat de omvang van de Angolezen, Congolezen en Sudanezen in 2004 voor het eerst is gedaald. Dit kan worden verklaard uit het zichtbaar worden van de effecten van een restrictiever asielbeleid, in combinatie met gestegen emigratie. De afname van de eerste generatie die daarvan het gevolg is, wordt slechts gedeeltelijk gecompenseerd door de nog in omvang toenemende tweede generatie.

Hoe de verdere demografische ontwikkelingen zullen verlopen is niet geheel te voorspellen. Niet te verwachten valt dat er veel spontane retourmigratie zal zijn naar het land van herkomst, mogelijk wel naar andere landen, binnen de EU en daarbuiten. Evenmin is er veel nieuwe immigratie te verwachten: asielmigratie wordt steeds moeilijker en er worden nieuwe eisen gesteld aan de overkomst van partners. De groepen zullen nog wel enigszins groeien vanwege geboorten van kinderen in Nederland en enige vervolgmigratie. In het bijzonder is dit nog te verwachten onder Sudanezen en Congolezen.

In alle groepen is het percentage mannen hoger dan het percentage vrouwen, een patroon dat we ook zien bij andere immigrantengroepen. Wel is sinds 1996 de verhouding meer rechtgetrokken door de toename van het aantal vrouwen. De groep met het hoogste percentage in Nederland geboren kinderen is de Nigeriaanse (42%). Angolezen en Sudanese hebben relatief minder kinderen gekregen (20%). Zij leven overwegend alleenstaand, hetzij omdat zij ongehuwd zijn hetzij omdat hun partner (nog) niet is overgekomen.. Dit heeft onder meer te maken met hun latere aankomstdatum in Nederland, maar ook met de gemiddeld jongere leeftijd van Angolezen en Sudanese.

16.2 De groepen afzonderlijk

De immigranten die van de onderzochte groepen het langst in Nederland zijn, zijn de Ethiopiërs en Eritreërs (par 7.1 t/m 9.7). Zij kwamen vanaf begin jaren 80 naar Nederland. Tot 1993 maakte Eritrea onderdeel uit van Ethiopië en werden personen uit Eritrea afkomstig in Nederland geregistreerd als Ethiopiër. Hoewel zowel Ethiopiërs als Eritreërs aanvankelijk merendeels als asielzoeker naar Nederland migreerden, groeide in de daaropvolgende jaren het aantal personen dat om redenen van gezinshereniging of gezinsvorming toelating verwierf. Daarnaast is Nederland onder Ethiopiërs populair als land om tijdelijk te studeren. De emigratie (deels naar het land van herkomst) beloopt de laatste jaren 100 à 150 personen, vergelijkbaar met die van Nigerianen en belangrijk meer dan die van de overige groepen. Uit de literatuur is bekend dat Ethiopiërs en Eritreërs onder meer doormigreren naar de Verenigde Staten en Canada (Matsuoka & Sorenson). Door de langere verblijfsduur zijn Ethiopiërs en Eritreërs op een aantal terreinen geleidelijk aan redelijk geïntegreerd geraakt in Nederland. Indicaties daarvoor zijn de huwelijken met Nederlanders, de ontwikkeling van eigen bedrijfjes en een toenemende arbeidsparticipatie.

De Nigeriaanse populatie in Nederland (par 10.1 t/m 12.6) bestaat merendeels uit immigranten die economische verbetering zoeken. Nigerianen willen graag carrière maken en geld verdienen. Soms verblijft men hier kort voor een studie- of werkperiode en gaat men terug naar Nigeria, soms migreert men door (met name naar Groot-Brittannië). (Gearrangeerde) gezinsvormende migratie met Nederlandse Surinamers en met Nederlanders komt veel voor. Een kwart van de Nigerianen die in 1998 in Nederland aankwamen, heeft ons land inmiddels weer verlaten. Hierin zal zeker meespelen dat het voor hen in de regel niet gemakkelijk blijkt in Nederland een baan te vinden op het gewenste niveau. Degenen die elders economisch betere kansen denken te hebben vertrekken. Op dit aspect onderscheiden Nigerianen zich van de andere groepen die in dit boekje beschreven zijn.

Tabel 32 Immigratiemotief van vijf Afrikaanse groepen in 2003

	Angolezen	Congolezen	Ethio/Eritr	Nigerianen	Soedanezen
Arbeid	67 (6%)	7 (2%)	14 (4%)	87 (17%)	4 (1%)
Asiel	1.014 (87%)	295 (75%)	127(33%)	129 (25%)	274 (70%)
Gezinshereniging	52 (4%)	55 (14%)	13 (3%)	45 (9%)	44 (11%)
Gezinslid	4 (0%)	5 (1%)	2 (1%)	23 (5%)	-
Gezinsvorming	4 (0%)	18 (5%)	52(14%)	171 (33%)	63 (16%)
Studie	4 (0%)	-	89(23%)	39 (8%)	4 (1%)
Overig	16 (1%)	11 (3%)	51(13%)	19 (4%)	2 (0%)
Totaal	1.165	392	384	514	389

(Bron: CBS)

Bij Congolezen (par. 4.1 t/m 6.6) is asiel het belangrijkste migratiemotief. 75% Van de immigratie uit dit land vindt plaats op deze titel. De retourmigratie naar het land van herkomst is vooralsnog beperkt tot enkele tientallen. Congolezen hebben het moeilijk op de Nederlandse arbeidsmarkt. 60% Van de beroepsbevolking is werkloos, ondanks het feit dat de groep relatief hoog is opgeleid. Een groot knelpunt is de

Nederlandse taal. Consequentie van deze werkloosheid is dat men in Nederland in een marginale positie zit, en vaak financiële problemen heeft. Congolezen ervaren dat Nederlanders gesloten zijn, wat het voor hen (Congolezen) niet gemakkelijk maakt hier te integreren. Congolese jongeren komen relatief vaak voor in criminaliteits-statistieken. Dit lijkt in relatie te staan met het ontbreken van een sociaal netwerk en gebroken schoolcarrières.

Ook Angolezen (par. 1.1 t/m 3.6) zijn bijna uitsluitend asielmigranten, met name minderjarige asielzoekers. Sinds enkele jaren zijn de mogelijkheden om in Nederland op basis van asiel te verblijven sterk beperkt. De animo om terug te keren naar Angola is daarentegen niet groot. Zo men hier niet kan blijven, wil men op z'n minst een schooldiploma halen om een betere economische toekomst te hebben. Een deel kiest liever voor de illegaliteit in Nederland dan voor een onzekere toekomst in Angola. Hier ligt een risico van afglijden naar criminele activiteiten en de vergelijking met de uitzichtloze situatie van Antilliaanse jongeren in Nederland dringt zich hier op. Legaal hier verblijvende Angolezen ervaren dat de druk van illegale landgenoten om hen te helpen groter wordt.

Sudanezen (par. 13.1 t/m 15.5) vormen de kleinste van de zes beschreven groepen. Ook zij zijn meest naar Nederland gekomen als asielzoeker, met name in de jaren 1995-2003 toen de situatie in zuid Sudan zeer slecht was. Sudanezen zijn gemiddeld hoog opgeleid en proberen banen te vinden die bij dit niveau passen. Omdat dit in de praktijk niet gemakkelijk blijkt, zien we ook bij deze groep een trend tot doormigratie, in het bijzonder naar Groot-Britannië. Nederland heeft bij hen niet meer de naam van een gastvrij land.

16.3 Overeenkomsten en verschillen

Als we de verschillende groepen met elkaar vergelijken zien we enerzijds grote diversiteit, anderzijds een aantal overeenkomsten. We zullen de

belangrijkste overeenkomsten en verschillen beschrijven.

Voor degenen die als asielzoeker naar Nederland zijn gekomen blijkt het in de regel meerdere jaren te duren voordat men zekerheid heeft over het verblijf in Nederland. Dit maakt het extra moeilijk om -na verworven verblijf- een stabiele plaats op de arbeidsmarkt te vinden. Bij arbeids- en huwelijksmigranten verloopt dit proces sneller. Groepen die specifiek uit arbeidsmigranten bestaan (met name Nigerianen) zijn eerder geneigd door te migreren naar andere landen (waar betere economische mogelijkheden worden verwacht) dan asielmigranten. Overigens spelen bij dit afwegingsproces (blijven, terugkeren, doormigreren) ook andere factoren mee. Zo is de mobiliteit geringer wanneer men kinderen heeft (hoewel de toekomst van de kinderen ook een motief kan vormen om wél door te migreren).

Bij alle beschreven groepen komen de problemen om werk te vinden terug. De werkloosheid is hoog en alle groepen klagen over discriminatie op de arbeidsmarkt. Met name Sudanezen en Nigerianen zijn hoogopgeleid en achten zichzelf geschikt voor een goed gekwalificeerde baan, maar vinden toch geen baan op passend niveau. Dit vindt mede zijn oorzaak in de impliciete aanvullende eisen die voor hogere functies gelden, zoals een betere beheersing van de Nederlandse taal, een in Nederland gewaardeerd en erkend diploma, of specifieke kennis van systemen die in Nederland gebruikt worden. Naarmate het niveau van de baan hoger is, zijn de eisen specifiekier. Daarbij werkt het beleid om vluchtelingen zo snel mogelijk aan het werk te krijgen niet in het voordeel van degenen die met een aanvullende cursus Nederlands of een vakspecifieke training een betere positie op de arbeidsmarkt zouden kunnen verwerven. Het beste uit zijn de jongeren die met maatgerichte programma's worden ondersteund.

Bij alle Afrikaanse groepen maken de ouders zich zorgen over hun kinderen in het Nederlandse onderwijs. Zo leidt de CITO-toets op 12-jarige leeftijd bij kinderen die hun taalvaardigheden nog onvoldoende ontwikkeld

hebben in hun ogen te vaak tot een advies voor laag vervolgonderwijs. De Afrikanen ervaren dit als indirecte discriminatie. Een ander punt dat bij meer groepen terug kwam is het negatieve beeld over de Nederlandse gezondheidszorg. Blijkbaar kunnen organisaties in de gezondheidszorg nog niet afdoende reageren op de specifieke vraag van Afrikaanse groepen. Hierin speelt ook mee dat de communicatie tussen arts en patiënt over ziektepatronen en oplossingen vaak hapert. Ook van andere migrantengroepen is bekend dat zij kritiek hebben op de Nederlandse gezondheidszorg en klagen over informatie en communicatie.

Afrikanen ervaren een behoorlijke afstand tussen de eigen cultuur en de Nederlandse. Dat begint bij de taal, die erg moeilijk gevonden, reden waarom men nogal eens terug wil vallen op het Engels, of -voor Congolezen- het Frans. Cultuurverschillen komen op diverse terreinen naar voren. Over het algemeen hanteren de moslims onder de Sudanese en Nigerianen strengere regels als het gaat om de omgang tussen man en vrouw. Daarnaast zijn de meeste Afrikanen gewend aan meer gemeenschapszin dan in Nederland gebruikelijk is, en men voelt zich hier snel eenzaam. De meeste groepen vinden de Nederlandse instanties niet echt behulpzaam. De eigen directe bureaus vindt men meestal wel aardig. Hier zien we een verschil tussen de publieke dienstverlening in Nederland en de omgang die Afrikanen met Nederlanders hebben in het dagelijkse verkeer. Velen hebben Nederlandse vrienden gemaakt. Maar het verhardende klimaat tegenover buitenlanders en moslims ervaart men als verre van aangenaam.

Ten slotte iets over huisvesting. Angolezen, Congolezen en Sudanese wonen sterker verspreid over Nederland dan Ethiopiërs/Eritreërs en Nigerianen. Dit heeft te maken met het gespreide uitplaatsingsbeleid van asielzoekers na statusverlening. Het grootste deel van de Ethiopische en Eritrese asielzoekers woonde al in Nederland toen dit beleid van kracht werd, terwijl Nigerianen meestal niet via de asielprocedure verblijf hebben verworven. Onder alle Afrikaanse groepen bestaat echter de neiging door te

verhuizen naar de grote steden, om dichterbij landgenoten te zijn (ondersteuning en sociaal contacten) en betere institutionele voorzieningen (banen, onderwijs, specifieke winkels, culturele voorzieningen, etc.) in de nabijheid te hebben. Het Nederlandse beleid tot uitplaatsing van verblijfsgerechtigden heeft dus niet tot effect dat de groepen ook op lange termijn verspreid over Nederland blijven wonen.

16.4 Tot slot

Al met al is het integratieproces van de Afrikaanse groepen waarover in dit profiel wordt gerapporteerd niet rooskleurig te noemen. De belangrijkste integratiemachine, arbeid, werkt onvoldoende. Asielgerechtigden vinden pas werk na ommekomst van meerdere jaren, mede in de hand gewerkt door de lange asielprocedure, en dan nog is het meestal laag (of lager) geschoold werk. Immigranten die geen asielprocedure hebben hoeven doorlopen, hebben dit nadeel niet, maar ook voor hen blijkt het moeilijk hun economische ambities waar te maken. Een voorbeeld hiervan zijn de Nigerianen. Degenen die de mogelijkheid hebben, vertrekken naar een ander land. Naast de Verenigde Staten en Canada is vooral Groot-Brittannië aantrekkelijk, vanwege de taal en de verwachte betere arbeidskansen. De levensstandaard van de meeste Afrikanen in Nederland is vanwege de beperkte inkomsten zeer bescheiden. Hun inkomenspositie wordt bovendien verder uitgehold door het feit dat nagenoeg elk Afrikaans gezin in Nederland geacht wordt met enige regelmaat flinke geldbedragen over te maken naar familie in het land van herkomst.

Dezelfde verschillen als hierboven beschreven tussen groepen die als asielzoeker naar Nederland zijn gekomen en groepen met economische motieven, zagen we ook bij de Afrikaanse groepen die in eerdere publicaties beschreven zijn, namelijk Somaliërs (asielzoekers) en Ghanezen en Kaapverdiërs (economische migranten). Bij Nigerianen zien we een parallel met Ghanezen in hun ambitie het economisch te maken. Maar het is niet gemakkelijk. Nigerianen moeten daarbij opboksen tegen het negatieve imago dat men heeft vanwege criminele economische activiteiten binnen deze groep. Ethiopiërs, Eritreërs, Congolezen, Sudanese en Angolezen zijn enigszins te vergelijken met Somaliërs in de moeite die zij moeten doen hier een stabiele baan te vinden. Maar binnen alle groepen is er een scheidslijn waar te nemen tussen degenen die uiteindelijk een redelijke economische toekomst hebben weten op te bouwen en degenen die daar niet in zijn geslaagd. In de regel is daarbij bepalend of men de Nederlandse taal goed heeft leren spreken, een behoorlijke opleiding heeft genoten (in het land van herkomst, maar ook in Nederland) en men zich heeft weten aan te passen aan de Nederlandse samenleving. Naarmate de culturele afstand tot Nederland groter is, is de integratie moeilijker. Dit alles brengt mee dat het meestal meerdere jaren duurt voordat men een duurzame plaats op de arbeidsmarkt heeft verworven.

Voor het integratiebeleid valt daaruit de conclusie te trekken dat een beleid gericht op kwalificatie/begeleiding naar de Nederlandse arbeidsmarkt de integratie aanmerkelijk zal bevorderen. Een korte toelatingsprocedure is eveneens van belang.

Referenties

Aa, G. van der (2002) Nigeria: mensen, politiek, economie, cultuur, milieu (landenreeks) Amsterdam: KIT Publishers

Abdel Halim, A. (1998) Attack with a friendly weapon, In: M. Turshen & C. Twagiramiariya, What women do in wartime, Gender and conflict in Africa, London: Zed Books

Abusharaf, R. M. (2002) Wanderings: Sudanese migrants and exiles in North America, Ithaca, NY [etc.]: Cornell University Press (ASC 32585)

Ahmed, A.R.A.Z., O. Obasanjo, N. Twose (1988) War wounds: development costs of conflict in Southern Sudan, London: Phanos Institute

Andrews, F.A. & N. Mono Lukayo (2004a) Golden opportunities - reality or myth: the case of female migrants, refugees and asylum seekers from the Horn of Africa in the Netherlands (with special emphasis on Sudanese women)

Andrew, F.A. & N. Mono Lukayo (2004b) Results of the needs assessment and capacity building for SSWAN

Bagenda, E. & L. Hovil (2003) Sudanese refugees in northern Uganda, from one conflict to the next, Forced Migration Review 16: January 2003

Barten, D. J. van der Bijl & E. van der Hart (2002) Afrikaanse vluchtelingen in Rijswijk (ZH) een exploratief onderzoek naar knelpunten in integratie en emancipatiebehoefte, scriptie VUMC

BBC Country Profiles 2004:

http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/country_profiles/

Benbrahim, M. (2003) Roeien met de riemen die je hebt, in: Zelfservice, mei 2003, 4-5

Berwouts, K. (2001) Congo: mensen, politiek, economie, cultuur, milieu (landenreeks) Amsterdam: KIT Publishers

Beurden, J. van (1994) Ethiopië/Eritrea: mensen, politiek, economie, cultuur (landenreeks) Amsterdam: KIT Publishers

Beurden, J. van (1998) Sudan: mensen, politiek, economie, cultuur (landenreeks) Amsterdam: KIT Publishers

Brink, M., M. Pasariboe en M. Hollands (1996) Integratie van vluchtelingen op de arbeidsmarkt, Amsterdam: Instituut voor Sociale Geografie, Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen, Universiteit van Amsterdam

Bronkhorst, D., R. Oostland and R. Berkvens (1998) Sudanese life stories: voices from Kakuma refugee camp, Utrecht: Pax Christi (ASC 33026)

Brons, M. & C. Schaap (2002) Pilot project: prepared return, Phase I: profile analysis of Angolans in the Netherlands, Den Haag: IOM

Brons, M. & C. Schaap (2003) Pilot project: prepared return, Phase II: Angola - needs assessment and opportunities in Luanda, Den Haag: IOM

Carvalho, K. (2003) IDP protection in Angola: has momentum been lost, Forced Migration Review 16, jan 2003

CBS, Kwantitatief databestand van het Centraal Bureau voor de Statistiek. www.cbs.nl/statline

CIA World Factbook May 2004:

<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook>

Centraal Orgaans opvang asielzoekers COA (2001) Landen van herkomst, informatie over twaalf landen waar asielzoekers vandaan komen

Choenni, C. (2002) Ghanezen in Nederland, een profiel, Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Choenni, C. (2004) Kaapverdianen in Nederland, een profiel, Den Haag: Ministerie van Justitie

Commissie FGM (2005) Vrouwelijke genitale verminking nader bekeken. www.commissie-fgm.nl

Crul, M. & H. Vermeulen (2003) The future of the second generation: the integration of migrant youth in six European countries, Special Issue International Migration Review 37: 4

Dejene, E. (2000) Ethiopiërs: de band met het land van herkomst blijft het fundament van het bestaan, in: I. van Kessel & N. Tellegen (red) Afrikanen in Nederland, Leiden/Amsterdam: Afrikastudiecentrum/KIT pp 81-100

Diego, B. (2003) Een kindershuis voor niemand, Nederlandse hulp voor Angolese asielzoekers slaat de plank mis, Zuidelijk Afrika Bulletin 7 (4) 8-11

Dijk, R. van (1999) Een schijn van voodoo: culturele achtergronden van de handel in Nigeriaanse meisjes voor de Nederlandse prostitutie, een verkenning, Leiden: Afrika Studiecentrum (ASC)

Dijkstra, T. (2000) Fufu en Masjela in de polder: Afrikaanse ondernemers en producten in Nederland, in: I van Kessel & N. Tellegen (red) (2000)

Afrikanen in Nederland, Leiden/Amsterdam: Afrikastudiecentrum/KIT pp 183-198

Doornhein, L. & N. Dijkhoff (1995) Toevlucht zoeken in Nederland, Gouda: Gouda Quint

Feldmann, T. & C. Ukpabi (1996) Traumaverwerking na de Biafra oorlog in Nigeria, in: Medische Antropologie, 8 (1) 143-151

Geraets, C (1991), Zairezen in Nederland, in: Toevlucht gezocht GDR 39-41

Gerritsen, A.A.M., I. Bramsen, W. Devellé, L.H.M. van Willigen, J.E. Hovens & H.M. van der Ploeg (2004), Health and health care utilisation among asylum seekers and refugees in the Netherlands: design of study, in: BMC Public Health 4:7 (10 March 2004), 1-10

Ghazaleh, P. (2003) In 'closed file' limbo: displaced Sudanese in a Cairo slum, Forced Migration Review 16: January 2003

Heelsum, A. van (1978) Oude Afrikaanse koninkrijken, scriptie (ongepubliceerd)

Heelsum, A. van (2004) Migrantenorganisaties in Nederland, Deel 1 Aantal en soort organisaties en ontwikkelingen, Utrecht: FORUM

Hessels, T. (2000) Somaliërs in Nederland, een profiel, Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Holland, M. (1994) Vluchtelingen in Nederland aan het woord. De wereld is van iedereen, Utrecht: Van Arkel

IOM (2003), Terugkeer naar Angola (Auteurs: Brons & Schaap), Den Haag: IOM

Jager, I. (2002) Samen alleen, een kwalitatief onderzoek naar sociale netwerken van Angolese ama's en de steun die zij hieruit verkrijgen, scriptie pedagogiek RUG

Jeppsson, O. (1997) Unaccompanied minors, child refugees of Southern Sudan, the survival of young war refugees, a report on their emigration, adaptation and re-emigration 1988-1993, during the civil war, Sweden: CFK

Johnson, D. (2003) The Root causes of Sudan's civil war, Oxford: James Currey

Kessel, I. van & N. Tellegen (red) (2000) Afrikanen in Nederland, Leiden/Amsterdam: Afrikastudiecentrum/KIT

Khoser, K. (2001) War and piece in Eritrea: the role of the Diaspora, Paper presented at the workshop of the Centre of Development Research Copenhagen

Kitenge, Y. (2000) Driejarig plan voor de participatie van de Congolese gemeenschap in het sociaal-economisch leven van Nederland, Congolezen aan de slag, Amsterdam: Msaada

Kromhout, M. & M. van San (2003) Schimmige werelden, nieuwe etnische groepen en jeugdcriminaliteit, Den Haag: WODC

Lammers, E. (2000) Gezondheid! Informatie over de gezondheidszorg in negen asielzoekerslanden, Rijswijk: Centraal Orgaan opvang asielzoekers COA

Landau, L.B. & K. Jacobsen (2004), Refugees in the new Johannesburg, Forced Migration Review 19, January 2004

Matsuoka, A. & J. Sorenson (2001) Ghosts and shadows: construction of identity and community in an African diaspora, Toronto: University of Toronto Press

Medhanie, Tesfatsion (1986) Eritrea: Dynamics of a National Question, Amsterdam: B.R. Grunner

Messilink-Bodzinga, J. (1999) Verschil in gewoonten, onderzoek naar de etnisch-culturele positie van Zairese vluchtelingen in Nederland, scriptie antropologie VU

Mindanda Mohogu (2000) Congolezen: gemeenschapsvorming door organisaties, in: I van Kessel & N. Tellegen (red) (2000) Afrikanen in Nederland, Leiden/Amsterdam: Afrikastudiecentrum/KIT pp149-165

Ministerie van Justitie (2003) Jaarrapportage Vreemdelingenketen 2003

Ministerie van Buitenlandse Zaken Ambtsberichten over Angola (2004), DR Congo (2004, 2005) Eritrea (2004, 2005), Ethiopië (2003, 2005), Nigeria (2003, 2005) en Sudan (2004, 2005).

Ministerie van VWS, Brief van de minister van VWS aan de Tweede Kamer d.d. 23 april 2004, inzake vrouwelijke genitale verminking (TK 2003-2004, 29 200 XVI, nr 231)

Muus, Ph.J. & P.H.A.M. Muller, Beeldvorming onder (uitgeprocedureerde) asielzoekers en vluchtelingen over terugkeer- en remigratiebeleid, Utrecht: ERCOMER

Nell, L. (2001) Les femmes construisent une village. Solidariteitsnetwerken van een Congolese vrouwenorganisaties in Luik, België, scriptie CA/NWS, UvA

Nell, L.M. (2003) 'Solidariteitsnetwerken van Congolese vrouwen in Luik', LOVA Tijdschrift voor Feministische Antropologie, 24 jrg.nr.1, pp. 31-46

Neurink, J. (1999) De macht van de ambassade, Onze Wereld, november 1999, p40-43

Ogbemichael, F.H. (2002) Waar een wil is, is een weg, een onderzoek naar de wil van de Eritrese gemeenschap in Nederland om te remigreren, scriptie Hogeschool Holland Diemen

Oever, Y. van 't (2003) Flessenpost, een onderzoek naar gezondheidsvoorlichting over alcohol en drugs aan asielzoekers uit Angola en Iran, scriptie interculturele verpleegkunde

Oviawe, P.I. & J.P. Iyare (1999) Een nationaal onderzoek naar de handel in Nigeriaanse meisjes naar Nederland, Amsterdam: Terre des Hommes

Oviawe, P.I., S.O. Oviave & C. Igbinosum (2001) Handel in Nigeriaanse meisjes naar Nederland, Nigeriaans Platform Nederland

Pari Passu Consultancy (2003) Rapport landelijke werkconferentie 'de Nigeriaanse gemeenschap in Nederland, maatschappelijke integratie vanuit Nigeriaans perspectief', Amsterdam

Posthumus, B. (2003) Angola: mensen, politiek, economie, cultuur, milieu (landenreeks), Amsterdam: KIT Publishers

Powles, J. Home and homelessness: the life history of Susanna Mwana-uta, an Angolan Refugee, *Journal of Refugee Studies* 15 (2002) 81-101

Rahman, A. & N. Toubia (2000) *Female Genital Mutilation, a guide to laws and policies worldwide*, London: Zedbooks

Rasing, T., R. van Dijk, N. Tellegen, W. van Binsbergen (2000) *Een schijn van voodoo, culturele achtergronden van de handel in Nigeriaanse meisjes voor de Nederlandse prostitutie: een verkenning*, Leiden: Afrikastudiecentrum

Ree, D. van der & S. Afework (2002) *Ambities ... en dan? Problemen en perspectieven van hoogopgeleide vluchtelingen bij het vinden van een aansluiting op de Nederlandse arbeidsmarkt*, Rotterdam: Erasmus Universiteit

Rijn, A.S. van, A. Zorlu, R.V. Bijl & B.F.M. Bakker (2004) *De ontwikkeling van een integratiekaart*, Den Haag: WODC/CBS

Shandy, D.J. (2003) *Transnational linkages between refugees in Africa and in the diaspora*, *Forced Migration Review* 16 (January 2003): 7-8

Shandy, D.J. (2002) *Nuer Christians in America*, *Journal of Refugee Studies*, 15 (2), 213-221

Tellegen, N., (2000) *Afrikanen op de Nederlandse arbeidsmarkt, een eerste verkenning*, in: I van Kessel & N. Tellegen (red) (2000) *Afrikanen in Nederland*, Leiden/Amsterdam: Afrikastudiecentrum/KIT, pp 165-181

Tillaart, H. van den, M. Olde Monnikhof, S. van den Berg & J. Warmerdam (2000). *Nieuwe etnische groepen, een onderzoek onder vluchtelingen en statushouders uit Afghanistan, Ethiopië en Eritrea, Iran, Somalië en Vietnam*, Nijmegen: ITS.

Vasagar, J. (2004) Rage finds an outlet in Sudan's rebel camps, in: The Guardian 28 Sept 2004

VluchtelingenWerk Nederland (2004) Vluchtelingen in getallen 2003-2004, Factsheet Angola (2003), Introductie landeninformatie Democratische Republiek Congo (2004), Factsheet Ethiopië (2003), Introductie landeninformatie Eritrea (2004,) Factsheet Sudan (2003).

Vluchtelingenwerk Nederland (1990) Wie van ver komt, kan veel verhalen, Amsterdam

Vreemdelingencirculaire (losbladige uitgave), Sdu uitgevers.

Warmerdam, J. & H. van den Tillaart (2002) Arbeidspotentieel en arbeidsmarktloopbanen van vluchtelingen en asielgerechtigden, een verkennend onderzoek naar ervaringen van nieuwkomers op de Nederlandse arbeidsmarkt, Nijmegen: ITS

Wiwa, K. (2001) Zoon van een heilige, Breda: De Geus

Wolde Giorgis, D. (1989) Red Tears, War, Famine, and Revolution in Ethiopia, Trenton NY: Red Sea Press

World Health Organisation (1999) Female genital mutilation, programmes to date: what works and what doesn't, a review

Yohannes, H. (1999) African Organisations and Business Directory (+ update op Internet), Leiden: Afrika Studiecentrum

Yohannes, H. (2000) Eritreërs: natievorming op de vlucht, in: I van Kessel & N. Tellegen (red) (2000) Afrikanen in Nederland, Leiden/Amsterdam: Afrikastudiecentrum/KIT pp 101-117

Zuidgeest, N. (2000) Congolees wil geen last zijn voor de maatschappij (interview met Minanda Mohogu), Contrast 28, p.7

Colofon

Uitgave

Ministerie van Justitie

Directie Coördinatie Integratiebeleid Minderheden

Tekst

Anja van Heelsum (IMES, Universiteit van Amsterdam)

Thomas Hessels (DCIM, Ministerie van Justitie)

Productiebegeleiding

Directie Voorlichting

Lay out

Robert Huiberts

Druk

Directie Bedrijfsvoering en Ondersteuning Bestuursdepartement

Foto omslag

© Joost van den Broek / Hollandse Hoogte (2004)

Esther Uhunamure uit Nigeria en Wietse van der Zwaag uit het Friese Kollumerzwaag trouwen op het gemeentehuis

Bestellingen

Zolang de voorraad strekt is deze publicatie gratis te bestellen bij:

Ministerie van Justitie

Directie Coördinatie Integratiebeleid Minderheden

Postus 20301, 2500 EH Den Haag

Telefoon (070) 3 70 90 87

U kunt de publicatie ook vinden op www.justitie.nl, onder 'publicaties'.

Justitie staat voor rechtvaardige immigratie en volwaardige integratie

Justitie is verantwoordelijk voor de toelating en naturalisatie van vreemdelingen en voor de integratie van etnische minderheden in de Nederlandse samenleving.

